© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

ПРАЛЕТАРЫ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 90 (2450)
14 лістапада 1969 г. ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

ТРЭЦЯМУ З'ЕЗДУ КАЛГАСНІКАЎ БЕЛАРУСІ

Дарагія таварышы!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў Беларускай ССР сардэчна вітаюць вас, дэлегатаў Трэцяга з'езда калгаснікаў рэспублікі, і ў вашай асобе ўсё слаўнае калгаснае сялянства Савецкай Беларусі.

Гэты з'езд—знамянальная падзея ў жыцці беларускага народа. Ён сабраўся ў перыяд, калі савецкія людзі, усё прагрэсіўнае чалавецтва рыхтуюцца ўрачыста адзначыць стагоддзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

Усё, чым мы жывём, што заваявана намі, усе выдатныя перамогі савецкага народа ў будаўніцтве новага жыцця непарыўна звязаны з імем вялікага Леніна, з дзейнасцю заснаванай ім Камуністычнай партыі. Пад кіраўніцтвам Леніна ў нашай краіне ажыццёўлена Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, створана першая ў свеце дзяржава рабочых і сялян. Геніяльнай ленінскай думкай адухатвораны і тыя грандыёзныя здзяйсненні, якія адбыліся ў савецкай вёсцы.

Калектывізацыя сельскай гаспадаркі, праведзеная на аснове ленінскага кааператыўнага плана, дала магчымасць у гістарычна кароткі тэрмін змяніць векавы ўклад жыцця селяніна, вырваць яго з галечы і невуцтва. Сацыялістычны лад стварыў усе ўмовы для пераадолення тэхніка-эканамічнай адсталасці сельскай гаспадаркі, бурнага росквіту яе прадукцыйных сіл, забяспечыў заможнае і культурнае жыццё сельскіх працаўнікоў. Сёння ў цесным саюзе з рабочым класам і працоўнай інтэлігенцыяй калгаснае сялянства актыўна будуе камуністычнае грамадства, уносіць дастойны ўклад ва ўсенародную барацьбу за стварэнне яго матэрыяльна-тэхнічнай базы.

Ажыццяўляючы рашэнні XXIII з'езда КПСС і пленумаў Цэнтральнага Камітэта партыі, работнікі сельскай гаспадаркі рэспублікі дабіліся значных вынікаў у павышэнні эфектыўнасці сельскагаспадарчай вытворчасці.

Дастойнай узнагародай працаўнікам палёў і ферм з'явіліся паказчыкі сёлетняга года—года ленінскай ударнай работы. У Беларусі вырашчан добры ўраджай збожжавых культур, ільну, бульбы; павялічылася вытворчасць малака, мяса і іншых прадуктаў жывёлагадоўлі. Паспяхова выконваецца важнейшая запаведзь хлебароба—продаж сельскагаспадарчых прадуктаў дзяржаве. Гэтыя выдатныя вынікі—яскравае сведчанне працоўнай доблесці земляробаў рэспублікі, іх бязмежнай адданасці справе партыі Леніна, светлым ідэалам камунізма.

Упэўнены рытм у развіцці сельскай гаспадаркі рэспублікі відавочны. Але наперадзе—новыя складаныя і адказныя задачы. Няма сумнення, што паляводы і жывёлаводы Беларусі замацуюць дасягнутыя поспехі і будуць нястомна павышаць ураджайнасць і валавыя зборы ўсіх сельскагаспадарчых культур, вытворчасць і продаж дзяржаве мяса, малака і іншай прадукцыі.

У рэспубліцы трэба будзе ажыццявіць вялікі аб'ём работ па меліярацыі зямель, комплекснай механізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, павышэнню культуры земляробства, па перабудове вёсак. Як і раней, на дапамогу хлебаробам у вырашэнні гэтых вялікіх задач прыйдуць рабочы клас, вучоныя, уся працоўная інтэлігенцыя, каб сумеснай самаадданай працай дабіцца новых поспехаў у развіцці сельскай гаспадаркі рэспублікі.

Вялікая роля ў барацьбе за далейшы росквіт савецкай вёскі належыць новаму Прыкладнаму Статуту калгаса—дакументу велізарнай палітычнай важнасці. У ім глыбока і ўсебакова абагульнен багацейшы вопыт развіцця калгасаў, намечаны шляхі далейшага росту іх грамадскай гаспадаркі, павышэння жыццёвага ўзроўню і культуры калгаснага сялянства.

Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў Беларускай ССР жадаюць дэлегатам Трэцяга з'езда калгаснікаў рэспублікі плённай работы і выказваюць упэўненасць у тым, што гэты з'езд будзе садзейнічаць далейшаму ўмацаванню калгаснага ладу, павышэнню працоўнай і палітычнай актыўнасці калгаснікаў, што калгаснае сялянства, як і ўвесь беларускі народ, яшчэ цясней згуртуе свае рады вакол КПСС, будзе і ў далейшым смела ісці ленінскім курсам да перамогі камунізма.

Няхай жыве наша сацыялістычная Радзіма—цвярдыня дружбы, апора міру і бяспекі народаў!

Няхай жыве калгаснае сялянства—актыўны будаўнік камунізма!

Няхай жыве Камуністычная партыя Савецкага Саюза — арганізатар і натхніцель усіх нашых перамог!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР

САВЕТ МІНІСТРАЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

СЛАЎНАЯ ТВАЯ ПРАЦА, ЗЕМЛЯРОБ!

НА III З'ЕЗДЗЕ КАЛГАСНІКАЎ БЕЛАРУСІ

Вось і настаў той дзень, да якога на працягу многіх месяцаў радасна, як да вялікага свята, рыхтавалася сялянства нашай рэспублікі — 12 лістапада, як мы ўжо паведамлялі, у яе сталіцы адкрыўся III з'езд калгаснікаў Беларусі.

На брыгадных, калгасных, а затым на раённых сходах і абласных канферэнцыях 1 340 тысяч калгаснікаў, актыўна, дзелавіта, пункт за пунктам абмеркавалі і горача адобрылі абнародаваны Праект новага Статута сельгасарцелі. Амаль 17 тысяч чалавек выступілі і ўнеслі свае прапановы і дапаўненні да гэтага дакумента.

Каля трох з палавінай дзесяцігоддзяў мінула з часу Другога з'езда калгаснікаў Беларусі. За гэты час адбыліся сапраўды гіганцкія пераўтварэнні ў эканамічным і культурным жыцці вёскі.

З добрым, прыўзнятым настроем прыйшлі хлебаробы на сваю вялікую нараду—III з'езд, які сабраўся напярэдадні слаўнай даты ў гісторыі ўсяго чалавецтва — стагоддзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна. Ім ёсць чым ганарыцца. Сабран самы высокі ўраджай збожжа, выкананы планы продажу дзяржаве збожжа, бульбы і іншых прадуктаў. Паспяхова спраўляюцца працаўнікі вёскі з заданнямі пяцігодкі па развіццю жывёлагадоўлі. Няўхільна павышаецца дабрабыт калгаснікаў.

Сардэчна, гасцінна, кумачом флагаў, прывітальных лозунгаў і транспарантаў сустрэла сталіца рэспублікі пасланцоў калгаснай вёскі — звыш чатырох тысяч дэлегатаў з'езда калгаснікаў. Яны былі дарагімі гасцямі на прамысловых прадпрыемствах, у навучальных і навуковых установах Мінска. Да з'езда ў Мінску адкрыліся выстаўкі, якія адлюстроўваюць сённяшняе аблічча калгаснай вёскі, яе заўтрашні дзень.

Асабліва па-святочнаму выглядае велізарны будынак Палаца спорту. На фасадзе—дзяржаўныя флагі Савецкага Саюза і Беларускай ССР, прывітальныя лозунгі. У ярка асветленым фае палаца не змаўкае музыка. Сюды бясконцым патокам накіроўваюцца ветэраны калгаснага руху, майстры высокіх ураджаяў, усе, хто ўдастоен высокага гонару — выбран дэлегатам з'езда.

Ва ўрачыстым убранні сцэна. У яе глыбіні ў праменях пражэктараў барэльеф У. І. Леніна, серп і молат на фоне залатых каласоў. У парталах сцэны—макеты двух ордэнаў Леніна і ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі, якімі краіна адзначыла заслугі нашай рэспублікі.

11 гадзін. На трыбуну падымаецца старэйшы калгасны важак, старшыня праслаўленай сельгасарцелі «Чырвоная змена» Любанскага раёна, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, Герой Сацыялістычнай Працы К. І. Шаплыка.

— Час, які мінуў пасля II з'езда калгаснікаў рэспублікі, гаворыць ён, роўны эпосе. Карэнныя сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні ў вёсцы, велізарныя перамогі, поспехі калгаснага ладу — гэта найвялікшае сведчанне вялікай жыццёвай сілы і трыумфу ленінскага кааператыўнага плана, вынік мудрай паслядоўнай палітыкі Камуністычнай партыі, Савецкага ўрада па далейшым развіцці высокапрадуктыўнай сельскай гаспадаркі.

Праект Прыкладнага Статута сельгасарцелі, які будзем абмяркоўваць на гэтым з'ездзе, знамянуе сабой новы гістарычны этап у развіцці калгаснага ладу. У ім знайшлі адлюстраванне велізарныя сацыяльна-эканамічныя перамогі, атрыманыя ў вёсцы, абагульнен перадавы вопыт арганізацыі кіравання сельскагаспадарчай вытворчасцю, вызначаны шляхі далейшага росквіту калгаснага ладу. Гэты велізарнай важнасці палітычны дакумент, выпрацаваны камісіяй пад старшынствам Генеральнага сакратара ЦК КПСС Леаніда Ільіча Брэжнева, знайшоў жывы водгук і гарачае адабрэнне кожнага працаўніка Беларусі.

У рэспубліцы ўсюды прайшлі калгасныя сходы, адбыліся раённыя сходы прадстаўнікоў калгасаў і абласныя канферэнцыі калгаснікаў. У абмеркаванні праекта прынялі ўдзел сотні тысяч людзей. Гэта была вялікая і ўсебаковая размова працаўнікоў вёскі аб новых рэзервах росту сельскагаспадарчай вытворчасці, аб дасягненні ў бліжэйшыя гады такога ўзроўню вытворчасці прадуктаў сельскай гаспадаркі, які ў поўнай меры задаволіў бы ўсё ўзрастаючыя патрэбнасці савецкага народа, што будуе камунізм.

Пад бурныя апладысменты К. І. Шаплыка аб'яўляе III з'езд калгаснікаў Беларусі адкрытым. Пад скляпеннямі залы гучаць Дзяржаўныя гімны СССР і БССР.

У прэзідыум з'езда аднагалосна выбіраюцца П. М. Машэраў, Ц. Я. Кісялёў, У. Е. Лабанок, І. М. Макараў, У. Ф. Міцкевіч, С. А. Пілатовіч, І. Я. Палякоў, С. О. Прытыцкі, А. А. Смірноў, Ф. А. Сурганаў, М. Н. Полазаў, Г. М. Жабіцкі, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Ф. Клімаў, намеснікі Старшыні Савета Міністраў БССР А. І. Золаў, У. Г. Каменскі, Р. Я. Кісялёў, С. М. Кішкін, П. Л. Коханаў, загадчык сектара ЦК КПСС В. А. Чэм, намеснік міністра сельскай гаспадаркі СССР П. І. Марозаў, знатныя людзі калгаснай вёскі — дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, Героі Сацыялістычнай Працы даярка сельгасарцелі імя Жданава Брэсцкага раёна Л. І. Асіюк і цялятніца калгаса «Перамога» Жыткавіцкага раёна С. І. Марусіч, удзельнік II з'езда калгаснікаў Беларусі, калгаснік сельгасарцелі «Наша перамога» Бялыніцкага раёна Ф. П. Буякоў, ветэран калгаснага руху Герой Сацыялістычнай Працы В. П. Козел. Героі Сацыялістычнай Працы механізатар калгаса «Бальшавік» Лагойскага раёна Э. П. Шавейка, загадчык вытворчага ўчастка сельгасарцелі «1 Мая» Шчучынскага раёна А. В. Гічан, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, старшыня калгаса імя Чапаева Глыбоцкага раёна М. А. Клімянок і іншыя перадавікі сельскагаспадарчай вытворчасці.

Пад бурныя, доўга не змаўкаючыя апладысменты ў ганаровы прэзідыум з'езда выбіраецца Палітбюро ЦК КПСС.

Выбіраюцца рабочыя органы з'езда — мандатная і рэдакцыйная камісіі, сакратарыят, камісія па выпрацоўцы праекта пастановы з'езда. У парадак дня ўключаецца адно пытанне: «Аб праекце новага Прыкладнага Статута калгаса (сельскагаспадарчай арцелі)».

З вялікай увагай было выслухана прывітанне з'езду ад ЦК Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР, якое зачытаў сакратар ЦК КПБ Ф. А. Сурганаў.

Слова для даклада атрымлівае Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў. Даклад быў выслуханы з вялікай увагай і неаднаразова перапыняўся апладысментамі.

Пасля перапынку старшынствуе старшыня калгаса «Аснежыцкі», Герой Сацыялістычнай Працы дэпутат Вярхоўнага Савета СССР В. А. Ралько.

Дэлегаты заслухалі і зацвердзілі даклад мандатнай камісіі з'езда, з якім выступіў старшыня калгаса імя Калініна Слуцкага раёна дэпутат Вярхоўнага Савета БССР С. С. Паляшчук.

Затым пачаліся спрэчкі. У іх выступілі старшыня калгаса «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы У. М. Калачык, брыгадзір паляводчай брыгады сельгасарцелі імя Леніна Горацкага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы А. К. Балабава, даярка калгаса імя Жданава Брэсцкага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Асіюк, звеннявы калгаса «Першае мая» Калінкавіцкага раёна С. С. Мятлушка, эканаміст калгаса «За Радзіму» Глыбоцкага раёна Н. Э. Вышадка, аграном калгаса «Звязда» Навагрудскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы М. Н. Карповіч.

У першы дзень работы з'езда яго ўдзельнікаў віталі прадстаўнікі рабочага класа рэспублікі. Пад гукі маршу ў залу ўваходзяць перадавікі вытворчасці — токары, слесары, будаўнікі, энергетыкі, шахцёры, хімікі, тэкстыльшчыкі.

На трыбуну падымаецца брыгадзір кавалёў Мінскага трактарнага завода, Герой Сацыялістычнай Працы Ф. К. Самусёў. Ён сардэчна вітае дэлегатаў з'езда і ў іх асобе ўсё калгаснае сялянства Беларусі з вялікай падзеяй — з'ездам калгаснікаў.

— Усё ў жыцці ідзе ад зямлі, — гаворыць прамоўца, — і сіла людская, і багацце народнае. І мы, сённяшнія рабочыя, былі нядаўна сельскімі працаўнікамі. З пуцёўкамі камсамола прыехалі мы ў гарады будаваць новыя фабрыкі, заводы, шахты, і цяпер працуем на іх.

Рабочы клас ніколі не забудзе шчодрасці, з якой хлебаробы дзеляцца з горадам сваёй прадукцыяй. І горад, у сваю чаргу, з лішкам аддае сялу гэты доўг.

Асабліва вялікія поспехі нашых заводаў і фабрык у гэтым годзе — годзе ленінскай ударнай работы. Калектыў нашага завода з пачатку года ўжо выпусціў больш як 200 звышпланавых трактараў.

Заканчваючы сваю прамову, Ф. К. Самусёў горача падзякаваў хлебаробам за іх натхнёную працу на карысць Радзімы і абвясціў здравіцу ў гонар непарушнага саюза рабочага класа і сялянства. Ад імя калектыву МТЗ ён перадаў у падарунак з'езду макет новага трактара «Беларусь».

Удзельнікаў з'езда таксама віталі воіны Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі. Прадстаўнікі ўсіх родаў войск і юныя суворэўцы ўвайшлі ў залу пад баявымі сцягамі, запоўнілі ўсе праходы, пляцоўку перад сцэнай.

Ад імя воінаў выступіў камандзір гвардзейскай мотастралковай, Рагачоўскай Чырванасцяжнай ордэнаў Суворава і Кутузава імя Вярхоўнага Савета БССР дывізіі палкоўнік М. А. Цягуноў. Ён падкрэсліў, што калгасная вёска Беларусі дае выдатнае папаўненне часцям акругі. Былыя земляробы камандуюць гарматнымі разлікамі, водзяць грозныя танкі, паспяхова асвойваюць іншую сучасную тэхніку. Прамоўца горача павіншаваў хлебаробаў, запэўніў, што доблесныя абаронцы Радзімы заўсёды на варце мірнай працы савецкага народа. М. А. Цягуноў паднёс у дар з'езду макет танка.

Для ўдзельнікаў з'езда майстры мастацтваў Мінска і самадзейныя артысты далі вялікі канцэрт.

13 лістапада Трэці з'езд калгаснікаў Беларусі працягваў работу. Абмяркоўваючы праект новага Статута сельскагаспадарчай арцелі, дэлегаты гаварылі аб перамозе ленінскага кааператыўнага плана, аднадушна адабралі новы закон калгаснага жыцця, падкрэслівалі, што ён будзе садзейнічаць далейшаму развіццю дэмакратыі, умацаванню эканомікі гаспадарак, росту дабрабыту працаўнікоў вёскі.

У спрэчках па дакладу Старшыні Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёва выступілі старшыня ордэна Леніна калгаса «Рассвет» імя К. П. Арлоўскага Кіраўскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы В. К. Старавойтаў, свінарка сельгасарцелі імя Леніна Рагачоўскага раёна М. В. Глуздакова, сакратар камсамольскай арганізацыі калгаса імя Кірава Ганцавіцкага раёна Т. С. Зялёнка, загадчык вытворчага ўчастка калгаса «1 Мая» Шчучынскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы А. В. Гічан, заатэхнік сельгасарцелі «Перамога» Старадарожскага раёна Л. К. Колас, цялятніца калгаса імя Леніна Шумілінскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР С. Т. Пальвінская, старшыня сельгасарцелі «Памяць Леніна» Клецкага раёна І. І. Плаўскі, майстар машыннага даення калгаса «Перамога» Браслаўскага раёна В. В. Піпчар, загадчыца свінафермы калгаса імя Жданава Гродзенскага раёна, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Я. І. Каханоўская, аграном сельгасарцелі імя Фрунзе Шклоўскага раёна М. З. Гелохава, старшыня ордэна Леніна калгаса «Камінтэрн» Аршанскага раёна І. І. Цітовіч, свінарка калгаса імя Леніна Слуцкага раёна В. П. Свярчкова, аграном сельгасарцелі «Чырвоны шлях» Буда-Кашалёўскага раёна Г. Н. Ганчароў, інжынер калгаса «Абарона» Добрушскага раёна В. І. Румшын, старшыня сельгасарцелі «Авангард» Гродзенскага раёна П. І. Дзяншчыкоў, брыгадзір калгаса «Кастрычнік» Хойніцкага раёна В. І. Зенчанка, брыгадзір сельгасарцелі «Камсамолец» Докшыцкага раёна А. А. Стадольчык, старшыня калгаса імя Леніна Столінскага раёна Я. П. Сагановіч.

З'езд віталі піянеры. Яны выйшлі ў залу пад гукі песні «Пусть всегда будет солнце» са сцягамі, барабанамі, горнамі. Піянеры падымаюцца на трыбуну і ўрачыста абяцаюць не страціць працоўнай славы сваіх маці і бацькоў, старэйшых братоў і сясцёр. Рабяты ўручылі прэзідыуму з'езда жывыя кветкі.

У адрас з'езда паступіла шмат прывітанняў ад калектываў працоўных і грамадскіх арганізацый Беларусі, а таксама з брацкіх рэспублік. Дэлегаты паслалі прывітальныя тэлеграмы з'ездам калгаснікаў Украіны і Узбекістана.

З вялікай прамовай на з'ездзе выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў.

Прамова таварыша Машэрава была выслухана з вялікай увагай і неаднаразова перапынялася апладысментамі.

Дэлегаты прынялі пастанову, у якой аднадушна адобрылі праект новага Прыкладнага Статута сельскагаспадарчай арцелі і даручылі камісіі па падрыхтоўцы і правядзенні з'езда абагульніць усе ўнесеныя на калгасных сходах, раённых сходах прадстаўнікоў калгасаў і абласных канферэнцыях і выказаныя на гэтым з'ездзе заўвагі, змяненні і дапаўненні па абмяркоўваемым праекце Статута, і прадставіць іх на разгляд Камісіі па падрыхтоўцы Трэцяга Усесаюзнага з'езда калгаснікаў.

З'езд прыняў Зварот да ўсіх работнікаў сельскай гаспадаркі рэспублікі, заклікаў у адказ на клопаты Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада шырэй разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за паспяховае завяршэнне гэтага сельскагаспадарчага года, за высокія паказчыкі ў 1970 годзе, завяршаючым годзе пяцігодкі.

Пад бурныя, доўга незмаўкаючыя апладысменты дэлегаты прынялі прывітальнае пісьмо Цэнтральнаму Камітэту Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР і Савету Міністраў СССР. Трэці з'езд калгаснікаў Беларусі запэўніў родную Камуністычную партыю, яе Цэнтральны Камітэт і Савецкі ўрад, што калгаснікі, як і ўсе працоўныя Беларусі, будуць і ў далейшым самаадданна змагацца за паспяховае ажыццяўленне рашэнняў XXIII з'езда КПСС, за дастойную сустрэчу стагоддзя з дня нараджэння У. І. Леніна, аддадуць усе свае сілы справе будаўніцтва камунізма.

Старшынствуючы — сакратар ЦК КПБ У. Ф. Міцкевіч паведамляе, што парадак дня вычарпаны, і аб'яўляе Трэці з'езд калгаснікаў Беларусі закрытым. Усе ўстаюць. Урачыста гучыць «Інтэрнацыянал».

Мінск. Палац спорту. III з'езд калгаснікаў Беларусі.
Фота В. ДУБІНКІ і А. САСІНОЎСКАГА.

ЦЭНТРАЛЬНАМУ КАМІТЭТУ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

ПРЭЗІДЫУМУ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

САВЕТУ МІНІСТРАЎ СССР

Мы, дэлегаты Трэцяга з'езда калгаснікаў Беларусі, ад імя ўсіх працаўнікоў сельскай гаспадаркі рэспублікі шлём баявому штабу нашай вялікай партыі—ленінскаму Цэнтральнаму Камітэту КПСС і Савецкаму ўраду палымянае сардэчнае прывітанне і выказваем пачуццё беззапаветнай адданасці бессмяротным ідэям вялікага Леніна, справе Камуністычнай партыі.

Мы горача адабраем праект новага Прыкладнага Статута калгаса. У гэтым гістарычным дакуменце калгаснае сялянства Беларусі бачыць жывое ўвасабленне мудрых ленінскіх запаветаў, новае праяўленне велізарных клопатаў нашай партыі, Савецкага ўрада аб далейшым умацаванні і развіцці калгаснага ладу.

Вопыт калгаснага будаўніцтва ў нашай краіне даказаў сваю вялікую жыццёвую сілу і невычарпальныя магчымасці. Калгасны лад назаўсёды збавіў сялян ад разарэння і галечы, далучыў іх да будаўніцтва новага жыцця, вывеў на шырокую прастору сацыяльна-эканамічнага і духоўнага прагрэсу.

За мінулыя сорак гадоў у беларускай вёсцы адбыліся карэнныя, сапраўды рэвалюцыйныя пераўтварэнні. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, пры велізарнай дапамозе рабочага класа, працоўных усіх брацкіх рэспублік за гістарычна кароткі тэрмін калгасы Беларусі, як і ўсёй краіны, ператварыліся ў буйныя высокамеханізаваныя сельскагаспадарчыя прадпрыемствы. Яны ўсё шырэй выкарыстоўваюць дасягненні навукі і тэхнікі, укараняюць у вытворчасць навуковую арганізацыю працы. Узрасло багацце калгасаў, нязмерна павысіўся матэрыяльны і культуры ўзровень жыцця калгаснікаў, глыбокім зместам напоўнілася праца хлебароба.

У калгасах выраслі дзесяткі тысяч выдатных людзей — перадавікоў і наватараў вытворчасці, сапраўдных майстроў сваёй справы. Яны — слава і гордасць нашага народа. Валодаючыя багатым вопытам, выхаваныя і загартаваныя ў барацьбе за ажыццяўленне генеральнай лініі КПСС, гэтыя людзі вызначаюць аблічча сучаснай вёскі, ідуць у авангардзе ўсенароднага руху за новы магутны ўздым прадукцыйных сіл сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Цяперашні калгаснік — гэта чалавек высокай культуры і шырокага кругагляду, гэта сапраўдны гаспадар сваёй зямлі і свайго лесу.

Рыхтуючыся да 100-годдзя з дня нараджэння нашага правадыра і настаўніка У. І. Леніна, працаўнікі сельскай гаспадаркі рэспублікі, як і ўсе савецкія людзі, паказваюць узоры ўдарнай работы. Мы рады далажыць Цэнтральнаму Камітэту КПСС і Савецкаму ўраду, што работнікі сельскай гаспадаркі Беларускай ССР паспяхова выконваюць свае сацыялістычныя абавязацельствы, прынятыя ў гонар слаўнага ленінскага юбілею. Сабран ураджай збожжа 16 цэнтнераў з гектара, бульбы — 122, цукровых буракоў—каля 200 цэнтнераў з гектара. Значныя поспехі дасягнуты і ў жывёлагадоўлі. На 100 гектараў сельгасугоддзяў атрымана па 55,8 цэнтнера мяса і 296,6 цэнтнера малака. Дзяржаўны план-заказ будзе перавыканан па ўсіх асноўных паказчыках. Сёлета Радзіма атрымае ад беларускіх земляробаў больш як 500 тысяч тон збожжа, больш чым 1.200 тысяч тон бульбы, каля 700 тысяч тон мяса, 2,5 мільёна тон малака, 350 мільёнаў штук яек і шмат іншых прадуктаў. Гэта яшчэ адно яскравае сведчанне велізарных магчымасцей сацыялістычнай сістэмы сельскай гаспадаркі, працоўнага гераізму людзей, гэта—вынік паслядоўна ажыццяўляемых партыяй мер па павышэнні эфектыўнасці сельскагаспадарчай вытворчасці.

Усім, чаго мы дасягнулі, што мы сёння маем і чым ганарымся, мы абавязаны Савецкай уладзе, роднай Камуністычнай партыі. За бацькоўскія клопаты, пастаянную ўвагу да сельскай гаспадаркі і працаўнікоў зямлі мы выказваем Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Савецкаму ўраду гарачую падзяку і ўрачыста заяўляем аб тым, што з непахіснай рашучасцю будзем ісці наперад пад сцягам партыі, яшчэ з большай энергіяй змагацца за перамогу вялікіх ідэй ленінізма.

Мы запэўніваем Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў СССР, што працаўнікі сельскай гаспадаркі Беларусі сустрэнуць ленінскі юбілей новымі дасягненнямі ў працы. Мы будзем яшчэ з большым энтузіязмам і натхненнем працаваць над тым, каб паспяхова ажыццявіць пастаўленыя партыяй задачы па далейшым развіцці сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, усямерным павышэнні яе эфектыўнасці, унясём свой дастойны ўклад у будаўніцтва камунізма ў нашай краіне.

Няхай жывуць савецкія калгасы—школа камунізма для сялян!

Няхай мацнее і працвітае саюз рабочага класа і калгаснага сялянства — непарушная аснова Савецкай сацыялістычнай дзяржавы!

Слава Камуністычнай партыі Савецкага Саюза — натхніцелю і арганізатару ўсіх нашых перамог!

Няхай жыве камунізм!

ТРЭЦІ З'ЕЗД КАЛГАСНІКАЎ БЕЛАРУСІ

ДНІ ЗНАЁМСТВАЎ І ТВОРЧАЙ ВУЧОБЫ

Як мы паведамлялі ўжо, у Доме творчасці Саюза пісьменнікаў БССР 11 лістапада пачаў сваю работу чарговы рэспубліканскі семінар маладых літаратараў. З усіх куткоў Беларусі ў лясны домік пад Каралішчавічамі, домік, у якім калісьці жыў і працаваў народны паэт рэспублікі Якуб Колас і які цяпер носіць імя песняра, з'ехаліся маладыя паэты і празаікі — наша самая юная літаратурная змена. Сярод удзельнікаў семінара — камсамольскі работнік з Гродна Вольга Іпатава, студэнт Брэсцкага педінстытута Алесь Разанаў, рабочы Другога Салігорскага калійнага камбіната Леанід Якубовіч, супрацоўнік Стаўбцоўскай раённай газеты «Прамень» Хведар Бандаровіч, настаўніца з Іванаўскага раёна Ганна Сідарчук, студэнт Магілёўскага педінстытута Леанід Мацялевіч, студэнт з Мазыра Міхась Высоцкі, гомельскі студэнт Мікола Хамянкоў, журналіст са Жлобіна Мікола Янчанка, рабочы Слонімскай фабрыкі «Беларусь» Валерый Шкіль, студэнт Гродзенскага педінстытута Міхась Мельнік, журналістка з Клімавіч Таццяна Дзмітрусёва, студэнтка Гомельскага універсітэта Ніна Шклярава і многія іншыя.

Першы дзень знаходжання ў Каралішчавічах быў прысвечаны ўзаемным знаёмствам маладых паэтаў і празаікаў. А 12 лістапада адбылося ўрачыстае адкрыццё семінара.

З вялікай прамовай перад літаратурнай моладдзю рэспублікі выступіў першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі Максім Танк. Ён гаварыў аб сённяшнім дні нашай літаратуры, аб тых вялікіх задачах, якія ставіць Камуністычная партыя перад савецкімі пісьменнікамі, аб той ролі, якую адыгрывае савецкая літаратура ў справе выхавання працоўных, асабліва ў справе выхавання маладога пакалення, пажадаў удзельнікам семінара цікавых сустрэч, карысных спрэчак і абмеркаванняў, плённай творчай работы.

Літаратурную моладзь вітаў загадчык сектара літаратуры ЦК КПБ Алесь Савіцкі і сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі Генадзь Анціпаў.

Кансультант Саюза пісьменнікаў БССР, кіраўнік семінара Тарас Хадкевіч пазнаёміў маладых паэтаў і празаікаў з планам работы семінара: маладыя літаратары сустрэнуцца са старэйшымі нашымі пісьменнікамі, рэдактарамі і супрацоўнікамі выдавецтваў, газет і часопісаў, абмяняюцца думкамі і ўражаннямі аб творах сваіх таварышаў, выслухаюць парады і заўвагі вопытных майстроў слова, пабываюць у літаратурных музеях Янкі Купалы і Якуба Коласа, наведаюць мемарыяльны комплекс у Хатыні, прымуць удзел у вялікім літаратурным вечары, які адбудзецца ў клубе Саюза пісьменнікаў Беларусі.

З вялікай увагай слухалі ўдзельнікі семінара доктара гістарычных навук А. Журава, які прачытаў ім лекцыю «У. І. Ленін і моладзь». Гэтая лекцыя з'явілася своеасаблівым пачаткам «Ленінскага дня», які будзе праведзены ў дні работы семінара.

А пасля наступіў час творчай вучобы літаратурнай моладзі. Першае пасяджэнне паэтычнай секцыі было прысвечана абмеркаванню зборніка вершаў Вольгі Іпатавай «Раніца». З разглядам і ацэнкай твораў першай кніжкі маладой паэтэсы выступіла Еўдакія Лось. Сакрэтамі творчага майстэрства, думкамі аб сучаснай беларускай паэзіі, у тым ліку аб маладой, падзяліўся з удзельнікамі семінара Мікола Хведаровіч.

Працягам «Ленінскага дня» на семінары была сустрэча маладых літаратараў з Васілём Хомчанкам і Янкам Сіпаковым, якая адбылася 13 лістапада. В. Хомчанка і Я. Сіпакоў падзяліліся сваімі ўражаннямі ад наведання ленінскіх мясцін, расказалі аб сваіх планах і творчых задумах.

Семінар літаратурнай моладзі ў Каралішчавічах працягваецца.

М. Танк адкрывае семінар маладых пісьменнікаў.
Фота Ул. КРУКА.

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

Тэатр

Аляксандр БУТАКОЎ

ДА ТАЛСТОЎСКІХ ВЯРШЫНЯЎ

«Улада цемры» Л. Талстога на сцэне тэатра імя Я. Коласа

ЯК ЭПІГРАФ да гэтага спектакля ўзяты словы У. І. Леніна: «...Талстой адлюстроўвае іх (мільёнаў сялян. — **А. Б.**) настрой так правільна, што сам у сваё вучэнне ўносіць іх наіўнасць, іх адчужэнне ад палітыкі, іх містыцызм, жаданне ўцячы ад свету, «непраціўленне злу», бяссільныя праклёны па адрасу капіталізму і «ўлады грошай». Пратэст мільёнаў сялян і іх адчай — вось што злілося ў вучэнні Талстога». У значнай ступені гэта характэрна і для драмы «Улада цемры».

Праз прызму ленінскіх артыкулаў аб Талстым і вырашаюць спектакль коласаўцы і рэжысёр Б. Эрын. Яны ствараюць маштабнае сцэнічнае палатно, палатно строга рэалістычнае, дзе вобразна раскрыты норавы сялянскага жыцця дарэвалюцыйнай вёскі. У тым, што адбываецца на сцэне, гучыць бязлітасная крытыка капіталістычнай эксплуатацыі, выкрываюцца супярэчнасці паміж ростам накаплення і ростам галечы і адзічэласці мільёнаў сялян. Тэатр, захаваўшы дух драмы, адлюстраваў, такім чынам найбольш моцныя бакі спадчыны Талстога, на якія неаднаразова ўказваў Ленін.

...Адкрываецца заслона і глядач бачыць па-гаспадарску зрубленую вялікую хату багатага мужыка Пятра. Сам ён хворы. Але дбае і дбае аб гаспадарцы. Жонка і старэйшая дачка сядзяць за прасніцамі. Адзін работнік гаспадара — Мікіта — працуе на двары. Мірную цішыню сялянскай хаты парушае толькі шум ад колаў калаўротаў ды сумная мелодыя, якую выводзіць глухаватая дачка Пятра Акуліна.

Спачатку карціна здаецца ідылічнай. Праходзіць хвіліна — і ад ідыліі, ад ціхай патрыярхальнасці не застаецца і следу. У мірную цішыню, у ілюзорнае сямейнае жыццё ўрываюцца стогны гаспадара, дзёрзкія крыкі работніка, тупат і беганіна дачок, злосныя рэплікі раздражнёнай жонкі. На сцэну ўрываюцца чалавечыя характары — Анісся, Мікіта, Акуліна, Анютка, Акім, Матруна, Марына, Мітрыч... Урываецца злосць і подласць, цемра і гвалт, здрада і пакорлівасць, ціхамірнасць і пратэст. Улада грошай і прага ўзбагачэння псуюць характары, спапяляюць людскія душы. Грошы становяцца фатальнай сілай, яны кіруюць жаданнямі і ўчынкамі амаль усіх у гэтай хаце, уладарна штурхаюць на злачынства, на другое: «Кіпцюрок ушчаміўся — усёй птушцы прапасці», — гэта другая назва талстоўскага твора.

Загруз у твані заганы малады і здаровы Мікіта. Акцёр Л. Трушко зрабіў асноўнай рысай характару Мікіты слабасць яго волі. Іменна з-за сваёй бязвольнасці, якая ў паказе артыста мяжуе з маральнай слепатой, трапляе такі Мікіта на злачынны шлях.

Цікавае ў гэтым плане першае з'яўленне Мікіты. Ён заходзіць у хату Пятра не як яго работнік, а хутчэй як чалавек, якому наканавана тут гаспадарыць. Шырокая, цвёрдая хада, сарочка расхлістана, вочы весела смяюцца. Нібы не заўважаючы ні гаспадароў, ні завітаўшых сюды ў госці сваіх бацькоў, ён развальваецца каля печкі. Усе паводзіны Мікіты — своеасаблівы выклік маладога старому. Выканаўца апраўдвае такія паводзіны ўнутрана: ён, Мікіта, разумее, што гаспадар не жылец на гэтым свеце, што жонка гаспадара Анісся закахалася ў яго і чакае, не дачакаецца смерці мужа. Мікіта Л. Трушко захапляецца гэтай забаўнай для яго сітуацыяй, гэтай вясёлай і страшнай гульнёй. Гарэзліва бліскаюць яго вочы. Смела адмаўляецца ён ад Марынкі, разумеючы, што з Аніссяй у яго будзе багацце і дастатак, а там — заўсёдная беднасць. Гэта багацце само ідзе ў рукі.

І натуральна, што подласць сваю такі Мікіта спрабуе прыкрыць спасылкай на фальш усіх людзей. «...Што мяне бабы любяць, не мая тут прычына, — вельмі проста», — усміхаецца Мікіта. Захоплены сваім становішчам у хаце Пятра, ён асяняе сябе крыжам, а гэта для бацькоў служыць доказам сумленнасці яго ўчынкаў. Мікіту паверылі. Ад першай хлусні ён адчуў задавальненне. «...З усімі жаніцца — гэта многа жонак набярэцца... — смяецца ён, лежачы на сундуку. — ...І як гэта мяне нібы падштурхнуў хто, што я на абразы перахрысціўся. Так адразу ўсю каніцель і абарваў. Кажуць, боязна ў няпраўдзе бажыцца. Усё гэта глупства! Нічога, слова тое самае. Вельмі проста». І супакоены, Мікіта ўжо смела пачынае заляцацца да Акуліны — дачкі Пятра. А саграшыўшы, зноў знаходзіць сабе апраўданне: «Летась прычапілася гэтая Анісся. Ну што ж? Я ж не манах? Памёр гаспадар, што ж, я і грэх прыкрыў, як належыць. Тут маёй прычыны няма. Хіба мала так бывае?.. Пачала гэтая дзеўка ляпіцца. Што ж мне? Не я, дык іншы... Зноў жа маёй прычыны тут няма ніякай».

Такія самаапраўданні не пакідаюць Мікіту — і Л. Трушко да самай апошняй сцэны вядзе гэта як лейтматыў вобраза. Толькі іншы раз раптам яго Мікіта неяк задумаецца, вочы перастануць смяяцца, зробяцца нечакана сур'ёзныя: пачынае чалавек адчуваць жах сваіх учынкаў. Але, прагнаўшы з твару мімалётны цень, Мікіта зноў рагоча і хітрыць, зноў гуляе і грашыць.

Найбольш праўдзівым для мяне быў малады акцёр у трэцяй карціне спектакля, калі задаволены ўсім яго Мікіта вяртаецца з Акулінай з горада. Ён адчувае сябе шчаслівым чалавекам, шчаслівым багацеем і тым, што яму ўсё і ўсе падначальваюцца. Яго кураж над жонкай, пачцівасць перад бацькамі, тайныя заляцанні да Акуліны, нарэшце — адкрытыя, жорсткія здзекі з Аніссі, — у гэтай сцэне перададзены артыстам лагічна і апраўдана.

На жаль, такой логікі і шчырасці нестае Мікіту — Трушко ў іншых, востра драматычных сцэнах. У іх многа знешняй фанабэрыстасці і мала роздуму над тым, што адбываецца вакол і ў душы самога Мікіты. Калі, як і чаму ў такім Мікіце раптам загаварыла сумленне, — не зразумела, не выцякае гэта абуджэнне з усіх яго паводзін у заключных эпізодах. Відаць, таму ў фінале, дзе Мікіта перад усім народам адкрыта карае сам сябе за свае злачынствы, — гэтаму яго кроку не зусім верыш. Не верыш Мікіту, які асатанела мітусіцца па сцэне, штораз падае на калені, празмерна надрыўна крычыць. Мы бачым, што акцёр вельмі стараецца быць Мікітам, але не бачым галоўнага — Мікіту, які раскайваецца. Відаць, вінаваты ў гэтым не толькі выканаўца ролі. У мяне засталося прыкрае пачуццё незадаволенасці ад некалькі спрошчанага ў фінале вырашэння вобраза Мікіты.

Больш канкрэтная, больш выразная ў спектаклі Анісся. Актрыса Г. Маркіна часцей за ўсё раскрывае вобраз у развіцці, паслядоўна паглыбляючыся ў складаны і супярэчлівы характар цёмнай, азлобленай цяжкай працай і адсутнасцю асабістага шчасця сялянкі. За каханне да Мікіты Анісся чапляецца, як тапелец за саломінку. Гэту злачынную сувязь з работнікам, сілу патаемнага жаночага пачуцця актрыса адкрывае адразу. Яе гераіня жыве без боязі перад Мікітам — і робіцца такім жа злачынцам. Нават у сцэне, дзе п'яны Мікіта, вярнуўшыся з горада разам са сваёй палюбоўніцай, здзекваецца з Аніссі, — яна даруе яму ўсё і неяк вінавата ўсміхаецца яму, мякка бярэ за руку, спрабуючы хоць ласкай перамагчы раз'юшанага мужа...

А перад гэтым Анісся, поўная лютай нянавісці, сядзела за прасніцай. Твар яе пацямнеў, у журботных вачах, утопленых у адну кропку, — невыказаны сум. Яна думае сваю цяжкую-цяжкую думу. Здавалася б, шчасце, аб якім яна так марыла, вось яно — у руках. Але ж не! Ненавісны муж у магіле, а новы, жаданы — п'янствуе ў горадзе на яе грошы з падчарыцай.

Злосць, якая пастунова накапліваецца, грыміць навальніцай у сцэне з Мікітам у чацвёртай карціне. Шалёна накідваецца Анісся на Мікіту, які адмаўляецца капаць яму для забітага імі ж акулінінага навароджанага, яго, Мікіты, дзіцяці. «Не хоча! — крычыць яна ў шаленстве. — А ў турме карміць вошай хоча?! На рыдлёўку, на! Ідзі!».

Мікіта разгублены. Ашалелая ў сваім гневе Анісся спачатку таксама разгубілася, нават акамянела. «Не пойдзеш? — зашыпела яна і наляцела на яго, віхурай рынулася да веснічак, рэзкім рухам расчыніла іх і закрычала на ўсю вёску: — Людзі! Гэ-эй!» І калі б не кемлівая Матруна ў гэты драматычны момант, усё скончылася б трагічна для ўсіх траіх. Мікіта пакорліва бярэ рыдлёўку і лезе ў склеп...

Якой бы драматычнай ні была кожная сцэна Аніссі, як бы ні пакутвала яна, — усюды яе разумееш, адчуваеш унутраныя спружыны яе дзеяння, чытаеш заблытаныя думкі. Востры, моцны характар Аніссі — творчая ўдача Г. Маркінай, хоць можна ёй і зрабіць заўвагі. Бывае, актрыса і губляе пачуццё меры: то празмерна захапляецца жанрава-бытавымі фарбамі, як, напрыклад, у сцэне з Акімам і Мітрычам у трэцяй карціне, то робіць гераіню празмерна істэрычнай, як гэта адбываецца ў фінале другой карціны. Але адчуваецца, што актрыса — у пошуках, і ад спектакля да спектакля выкананне ролі становіцца абгрунтаваным унутрана і ў эмацыянальных узлётах.

Па сутнасці, найбольш актыўны носьбіт зла і злачынстваў як у п'есе, так і ў спектаклі — Матруна — гэтае вобразнае ўвасабленне цемры і невуцтва. Але зло, якое нясе Матруна, народжана тым жорсткім і суровым асяроддзем, з якога яна паходзіць. «Матруну зусім не трэба іграць злачынцам, — пісаў Талстой. — Гэта — звычайная старая, якая па-свойму жадае дабра сыну... Цёмныя справы робяць на яе думку ўсе, — без гэтага немагчыма жыццё...»

Актрыса Я. Глебаўская іграе Матруну, шчодра смакуючы кожную рэпліку і кожную дэталь. Паводзіны гэтай бабы часта пераконваюць, падкупляюць гледача сваёй мастацкай прастатой. Матруна ў Я. Глебаўскай сапраўды пераканана ў тым, што Мікіту не трэба жаніцца на Марыне, а трэба дачакацца смерці Пятра і стаць у яго доме гаспадаром: «Бачу, ягадка, зачаўрэў, зачаўрэў твой стары, — шчыра спачувае яна Аніссі. — З чым тут жыць. Яго віламі ткні, кроў не пойдзе. Глядзіш, увесну і пахаваеш...» Быццам як не пра чалавека ідзе гутарка, а пра быдла: справа, маўляў, натуральная, боская. «Прыняць жа ў двор каго-небудзь трэба, — працягвае разважанні практычная Матруна. — А сынок чым не мужык? Не горшы за людзей. Дык якая ж мне карысць з добрае справы сына здымаць? Я ж свайму дзіцяці не вораг». Матруна ўсміхаецца і пяшчотна, як на родную дачку глядзіць на Аніссю: яна шчыра жадае ёй дабра. Але ўжо ў наступную хвіліну тая ж Матруна ўгаворвае Аніссю атруціць хворага мужа...

Сакавітая па мове, выразная ў паводзінах, фігура Матруны пакідае двaістае ўражанне. Да пэўнага часу гэта — маці, якая жадае звычайнага ў тагачаснай вёсцы шчасця сыну, шчасця, здабытага любым шляхам. А потым мы ўспрымаем вобраз як злавесны партрэт перакананага злачынцы ад прыроды. Мне здаецца, што выканаўца разам з рэжысёрам недакладна размеркавалі акцэнты ў ролі. Трэба спадзявацца, што Я. Глебаўская будзе яшчэ шукаць адпаведнасць яе персанажа аўтарскай задуме ў кожнай драбніцы сцэнічнага жыцця.

Мне здалося, што і ў вобразе Акіма, якога таксама па-акцёрску ярка абмалявау Ф. Шмакаў, ёсць пэўная спрошчанасць. Акім імкнецца жыць па законах сумлення. Гэта ўступае ў канфлікт з тым, што робяць яго сын Мікіта, Анісся, яго жонка Матруна. На жаль, Ф. Шмакоў аслабляе дзейсны характар духоўных шуканняў Акімам праўды. Частыя «тае» і «значыць» у яго мове пачынаюць стамляць гледача. І так радасна бачыць, калі Ф. Шмакаў у трэцяй карціне пачынае дзейсна, у характары свайго героя раскрываць сутнасць гэтага празмерна разважлівага і нябыстрага на роздум чалавека. І гледачы пачынаюць глыбей разумець пратэст Акіма супраць Мікітавага ладу жыцця: «А пайду, пайду я, значыць, даруйце, калі ласка... Пайду, бо, значыць, тае, нядобра ў цябе, значыць, тае, нядобра, Мікітка, у доме, тае, нядобра... Пайду я». І толькі ў самым канцы, калі Мікіта, папракаючы Акіма ў беднасці, спрабуе сілай утрымаць яго, — ён непрывычна завішчаў: «Пусці, не застануся. Лепш пад плотам пераначую, чым у гнюсоце тваёй. Цьфу, даруй мне божа!»

Сярод акцёраў старэйшага пакалення коласаўцаў добрае ўражанне пакідае А. Трус, які выконвае ролю Мітрыча. У гэтым старэнькім, адзетым у залатаныя штаны і сарочку, з сівымі, яшчэ пышнымі бакамі (рэшткі былой прыгажосці унцера) столькі ўнутранай прыгажосці, чалавечнасці, спагады да гаротных людзей, што становіцца зразумелым, чаму дзіцячае ўзрушанае сэрца Анюткі (арт. С. Акружная) так даверліва цягнецца да яго. Мітрыч сам пражыў шматпакутнае жыццё, сам грашыў у беспрабудным п'янстве, быў, як ён сам гаворыць, «самым апошнім чалавекам». Але праз усё цяжкое жыццё, праз усе выпрабаванні ён здолеў захаваць у сабе і нешта чалавечнае.

Цікава праводзіць А. Трус сцэну з Акімам, дзе яго Мітрыч проста, па-мужыцку, але вельмі доказна і разумна даводзіць неабходнасць банкаў у свеце нажывы. Сцэна гэта даволі доўгая і, здаецца, сумнаватая. Але выканаўцы знаходзяць у ёй каларытныя фарбы і акцёрскія прыстасаванні, і слухаецца яна з увагай і цікавасцю.

Менш удаецца А. Трусу апошняя сцэна з Мікітам, які прагне сабе нажывы і пацех. Мітрыч не вельмі верыць у перамогу добрых пачаткаў у чалавеку, ставіцца з пагардай да яго прагнасці і тупасці. У А. Труса герой тут выглядае залішне лагодным.

Парадавала нас праца актрысы Г. Бальчэўскай. Характар яе Акуліны паслядоўна і лагічна раскрываецца — ад вясёлай без якой-небудзь прычыны, нават часам гарэзлівай дурнічкі ў пачатку да моцнай, уладарнай жанчыны ў канцы спектакля. Варта ўспомніць адну толькі позу Акуліны ў трэцяй карціне, калі яна, атрымаўшы і маральную і фізічную перамогу над злой ненавіснай мачыхай, горда стаіць ля стала, стаіць моўчкі, без адзінага слова, і ва ўсёй позе Акуліны, у яе рашучым і нейкім вельмі ж адкрытым, нават нахабным позірку прадчуваецца грозная сіла новай гаспадыні гэтага дома. І гора таму, хто паспрабуе стаць на яе шляху!..

Спынімся на рэжысуры Б. Эрына. Праца гэта — вельмі глыбокая і аб'ёмная. У ёй перш за ўсё відаць жаданне дапытлівага мастака прачытаць Талстога як мага глыбей, як мага шырэй, як мага больш выразна. Рэжысёр па-філасофску асэнсоўвае не толькі сюжэт і кожны вобраз. Ён паслядоўна вядзе акцёраў па шляху яснага і канкрэтнага пранікнення ў тэкст п'есы.

Дарэчы, драма іграецца коласаўцамі без адзінай памаркі, без скарачэнняў. Да таго ж адчуваецца ўлюбёнае, трапяткое стаўленне калектыву да гісторыка-бытавога матэрыялу п'есы. Высакароднае імкненне тэатра не толькі сыграць, але і беражліва данесці да сучаснага гледача пафас талстоўскіх ідэй, закладзеных ва «Уладзе цемры». Гэтаму садзейнічае і па-мастацку дакладны пераклад п'есы, які зрабіў Юрка Гаўрук. Перакладчык захаваў складаную стылістыку мовы п'есы, перадаў своеасаблівыя арыгінальныя дыялектызмы дзеючых асоб.

Рэалізацыі пастановачнага плана Б. Эрына садзейнічаюць і вельмі цікава задуманыя (на жаль не цалкам выкарыстаныя ў спектаклі) дэкарацыі мастака Я. Нікалаева.

Другі раз сустракаецца рэжысёр Барыс Эрын з калектывам коласаўцаў. Першая сустрэча дала цікавы плён — спектакль «Клоп», аб якім крытыка аднадушна гаварыла як пра арыгінальнае ўвасабленне на нацыянальнай сцэне ваяўнічай і заўсёды жывой камедыі Ул. Маякоўскага, дзе пастановачныя прыёмы раскрывалі сутнасць гратэскава-завостраных вобразаў і сітуацый. Цяпер Б. Эрын зрабіў разведку ў зусім іншую мастацкую стыхію — у псіхалагічную драму з выразным бытавым фонам. І тут яго рэжысура зыходзіць з аўтарскай задумы, ідзе па слядах мастацкіх шуканняў Талстога. Асабліва плённа супрацоўнічае рэжысёр з акцёрамі-ветэранамі коласаўскай сцэны, і артыстычная моладзь добра разумеюць намеры пастаноўшчыка і карыстаюцца буйнымі мазкамі, сакавітымі фарбамі, тактоўна захоўваючы вельмі важнае тут пачуццё мастацкай меры. Гэта можна сказаць і пра А. Шэлега (Пётр), і пра Т. Шашкіну (Марына), і пра Б. Левіна (сват), і пра М. Маркоўскую (Аніссіна кума)... Зразумела, бывае, што той або іншы з выканаўцаў празмерна захапляецца і «падкрэслівае» маляўнічасць свайго персанажу (напрыклад, І. Вашкевіч у ролі ўрадніка), але агульны ансамбль створаны па законах мастацкага ўвасаблення адзінай задумы ў адзіным стылявым ключы.

На маю думку, трэба пашкадаваць, што Б. Эрын зрабіў фінал нейкім мітуслівым. Ён нават па мізансцэнах не пабудаваў яго кампазіцыйна. Галоўныя фігуры — Матруна, Анісся, Акуліна, Марына — аказваюцца, па-сутнасці, па-за дзеяннем, яны пакінуты ўбаку. І выканаўцы не ведаюць, што ім рабіць.

Як мне здалося, фінальная сцэна пакуль што не ўзнімаецца да вялікага абагульнення. «Не ўзнімаецца»... Але ж вядома, што творчасць Талстога — невычэрпная для мастацтва — і кіно, і тэатра, і выяўленчага. Тут цяжка знайсці роўную арыгіналу і сучасную па духу форму ўвасаблення.

«Улада цемры» ў Віцебску 1969 года — спектакль, дзе выразна бачыш сапраўды творчую спробу тэатра ўзняцца да тых вяршыняў мастацкага пранікнення ў жыццё, якое мы цяпер ведаем і называем талстоўскім. Бо творчасць гэтага пісьменніка — крыніца натхнення глыбокая. Тэатр імя Я. Коласа добра зрабіў, што яшчэ раз, — напярэдадні вялікай даты, — прачытаў гэтую складаную для сцэнічнага ўвасаблення п'есу і даў ёй жыццё на беларускай сцэне. Знойдзена многае для таго, каб Талстой наблізіўся да сучаснага, пераважна маладога гледача, для якога адлюстраванае ва «Уладзе цемры» жахлівае і нават дзікае жыццё працоўнага чалавека — гэта далёкае мінулае. Яно ажывае ў цікавых вобразах і ўдумлівай рэжысёрскай трактоўцы.

ЮБІЛЕЙ НАРОДНАГА АРТЫСТА

Ушанаванне Ц. М. Сяргейчыка ў Віцебску

УРАЧЫСТА адзначыла грамадскасць рэспублікі 70-годдзе з дня нараджэння і 45-годдзе творчай дзейнасці народнага артыста БССР лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Цімоха Мікалаевіча Сяргейчыка.

Зала тэатра імя Я. Коласа ў Віцебску 11 лістапада была запоўнена па берагі — тут сабраліся сябры і калегі юбіляра, прадстаўнікі прадпрыемстваў і калгаснай вёскі, навучальных устаноў і грамадскіх арганізацый Віцебшчыны, госці з Мінска і іншых гарадоў рэспублікі.

Аб жыцці і артыстычным шляху Ц. Сяргейчыка расказаў галоўны рэжысёр тэатра, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР С. Казіміроўскі. Ён ахарактарызаваў арыгінальную мастацкую індывідуальнасць сапраўды народнага па сутнасці сваёй творчасці артыста, які з армейскай самадзейнасці часоў грамадзянскай вайны перайшоў на прафесіянальную сцэну і стаў адным з арганізатараў Другога (цяпер імя Я. Коласа) БДТ, скончыўшы разам з іншымі заснавальнікамі яго Беларускую тэатральную студыю ў Маскве.

У рэпертуары акцёра — па-майстэрску сыграныя востра драматычныя і камедыйныя ролі, выкананне якіх упісана ў гісторыю нашага нацыянальнага тэатра, як старонкі высокага мастацтва жыццёвай праўды і арыгінальнай трактоўкі. Асабліва ярка раскрываецца талент Ц. Сяргейчыка ў творах беларускай драматургіі — Я. Купалы, Я. Коласа, В. Вольскага і іншых аўтараў. Многія цяперашнія майстры коласаўскай трупы — вучні юбіляра, які быў выкладчыкам у студыі пры тэатры і рэжысіруе спектаклі (у прыватнасці, ён даў сцэнічнае жыццё драме «Ірынка» К. Чорнага). Актыўны грамадскі дзеяч, Ц. Сяргейчык карыстаецца вялікім аўтарытэтам у тэатральным асяроддзі. Чытачы палюбілі і кнігу мемуараў, напісаную ім і апублікаваную ў арыгінале і ў перакладзе на рускую мову — «Нататкі артыста».

У цёплых словах, звернутых да юбіляра, аб усім гэтым усхвалявана гаварылі ўдзельнікі ўрачыстага пасяджэння. Было абвешчана рашэнне выканаўчага камітэта Віцебскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных аб прысваенні Ц. Сяргейчыку звання ганаровага грамадзяніна горада. Бохан беларускага хлеба сёлетняга ўраджаю і бочачку маладога віна паднеслі юбіляру прыхільнікі і знаўцы яго таленту з калгаса імя Кірава Віцебскага раёна. А потым адзін за адным на сцэну выходзілі прадстаўнікі абкомаў КПБ і ЛКСМБ, Акадэміі навук БССР, Беларускага тэатральнага аб'яднання, заводаў і фабрык горада, Акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы, Міністэрства культуры рэспублікі. Зноў і зноў гучалі шчырыя словы ўдзячных гледачоў, для якіх служыць на тэатральнай ніве Цімох Мікалаевіч.

— З народа я выйшаў. І выпраўляўся на цярністы шлях мастацтва з адной марай — выказаць па меры сваіх здольнасцей сваю падзяку народу за яго велічныя подзвігі і сардэчны клопат аб кожным сыне і кожнай дачцы Беларусі. З гэтым пачуццём жыву і працую, з ім крочу па аднойчы і назаўсёды абранаму шляху, — не хаваючы ўзрушэння, сказаў ў адказ на шматлікія віншаванні народны артыст.

У заключэнне акцёрская моладзь тэатра імя Я. Коласа паказала вялікае тэатралізаванае відовішча, дзе жартам і ўсур'ёз былі адлюстраваны этапы артыстычнай кар'еры Цімоха Мікалаевіча, зноў ажывалі створаныя ім вобразы, гучалі віншавальныя песні.

Юбілейнае пасяджэнне і мастацкая частка прайшлі з вялікім поспехам і яшчэ раз засведчылі вялікую папулярнасць выдатнага дзеяча беларускай тэатральнай культуры.

ПРА ШТО НЕ ПІШУЦЬ У БІЯГРАФІІ

ФУТБОЛ, ФУТБОЛ...

— УВАГА! Гаворыць і паказвае Мінск. Наш мікрафон устаноўлены на мясцовым стадыёне «Дынама». Сёння тут у чарговым футбольным матчы на першынство краіны сустракаюцца...

Голас дыктара губляецца ў шматгалоссі людзей, якія запоўнілі невялічкі пакой. Толькі адзін з іх, апрануты ва ўбранне вяльможы XVII стагоддзя, прагна прыпаў да радыёпрыёмніка. У левай руцэ трымае запісную кніжку і штосьці запісвае, запісвае... Звініць званок і «вяльможу» клічуць:

— Мікалай Мікалаевіч, ваш выхад!

Той, каго назвалі Мікалаем Мікалаевічам, з жалем паглядзеў на прыёмнік і паслухмяна пайшоў да выхаду. Але не паспеў прайсці і некалькі крокаў, як раптоўна спыніўся.

— Г-о-о-л!!! — на ўсе легкія крыкнуў з прыёмніка дыктар. — Эдуард Малафееў забівае першы гол у вароты масквічоў!

«Вяльможа» так і падскочыў ад радасці:

— Вось цяпер і на сцэну з лёгкай рукі не грэх...

Гэты не зусім звычайны эпізод у грымёрным пакоі тэатра імя Янкі Купалы адкрыў мне невядомую старонку, а дакладней гарачае захапленне народнага артыста рэспублікі Мікалая Мікалаевіча Яроменкі.

Вялікі футбол! Для аднаго — гэта пустая беганіна дваццаці здаровых дзецюкоў. Другі ходзіць на футбол таму, што з некаторага часу гэта модна. Але ёсць і трэцяя катэгорыя балельшчыкаў — людзі, якім футбол прыносіць велізарны зарад бадзёрасці, якія, гледзячы на рух дыяграмы футбольных сустрэч, па-сапраўднаму радуюцца і абураюцца, трывожацца і спадзяюцца.

У чым жа сакрэт славутай футбольнай магіі? Чаму футбол набыў такую масавую аўдыторыю. Чым ён захапляе сівога прафесара і юнага студэнта, вядомага вынаходніка і рабочага, акцёра і музыканта, настаўніка і салдата?..

Мікалай Мікалаевіч добра памятае сваё першае знаёмства з футболам, калі сябры зацягнулі яго на матч. Упершыню седзячы на трыбуне, а правільней на самаробнай лаўцы (гулялі ж не майстры, а звычайныя хлапчукоўскія каманды), ён інтуітыўна адчуў той самы «магічны нерв» гульні, які прымушае балельшчыка забыць на ўсё, стаць удзельнікам своеасаблівага спартыўнага спектакля. Пазней, часта наведваючы матчы «футбольных грандаў», ён цалкам разгадаў сакрэт такога «спектакля». За простымі рухамі гульні яму адкрылася фізічная дасканаласць удзельнікаў, згустак эмацыянальных пачуццяў, калі ў адным парыванні ўладараць сілы калектыўнага розуму.

Футбол перастаў быць для яго проста забаўкай. Артыст адшукаў патрэбную паралель спорту і мастацтва.

А можа менавіта футбол дапамог яму знайсці танізуючы сродак для работы ў тэатры, дапамог стаць больш уважлівым, адчувальным да фальшу?

Выразная міміка, лаканічны жэст, жывыя рысы характару яго героя — ці не прыйшлі яны на сцэну з трыбуны стадыёна, трапна падгледжаныя сярод балельшчыкаў?! Бо нават на футбольным матчы Яроменка перш за ўсё мастак.

Апошні матч сезона. Апошні позірк на любімую каманду. М. Яроменка побач з новым трэнерам мінскіх «дынамаўцаў» І. Мозерам.

Партнёры па сцэне гавораць, што ў яго заўсёды ёсць у запасе шэраг самабытных характараў — плён футбольных назіранняў. Калі сабраць іх разам — атрымалася б арыгінальная эстрадная праграма.

Яроменка сапраўдны патрыёт футбола. Так, патрыёт, а не фанатык, як часта любяць гаварыць жартаўнікі пра адданых футболу людзей. Чалавек высокай культуры, ён не можа заставацца абыякавым да грубасці, неадукаванасці, лаянкі на трыбунах стадыёнаў. Гэта ён стаў адным з першых арганізатараў гарадскога клуба аматараў футбола пры рэдакцыі газеты «Вячэрні Мінск». Ужо некалькі гадоў ён нязменны старшыня гэтага клуба. Сустрэчы з майстрамі тэатра, журналістамі, ігракамі футбольных клубаў — вось далёка не поўны спіс добрых спраў клуба, арганізаваных пры яго асабістым удзеле. З ранку да позняга вечара заняты ў тэатры і на кіназдымках, ён паспявае знайсці вольную хвілінку, каб прыехаць на базу да футбалістаў мінскага «Дынама», дзе ён заўсёды жаданы госць. Магчыма менавіта таму купалаўскі тэатр стаў сямейным захапленнем многіх майстроў футбольнай каманды. А калі Мікалай Мікалаевіч Яроменка чытае спецыяльна для іх вершы — гэта сапраўднае свята.

— Пабольш бы такіх людзей, — гаворыць капітан футбольнай каманды «Дынама» Эдуард Малафееў. — Не пакрыўлю душой, калі скажу, што пяцьдзесят працэнтаў выйграных намі матчаў — і яго рук справа. Ён заўсёды знойдзе ключык, каб зняць нервовае напружанне.

Застаўся ззаду мінулы футбольны сезон. Менш, чым хацелася, радасці ён прынёс любімай камандзе Мікалая Яроменкі. Але ён не разлюбіў яе, ён верыць у перамогу...

Вік. САЛАЎЁЎ.

ДЛЯ ТЫХ, ХТО ЛЮБІЦЬ КІНО

Вялікая зала Мінскага Палаца культуры прафсаюзаў гасцінна расчыніла дзверы. На гэты раз гаспадараць тут слухачы народнага універсітэта кінамастацтва, прадстаўнікі розных прафесій і ўзростаў. Маёй суседкай аказалася прыгожая шэравокая дзяўчына. Яе завуць Аня. Працуе на адным з мінскіх заводаў. Як толькі пачула, што кінауніверсітэт аб'яўляе чарговы набор, адразу ж пайшла запісвацца. «Па-мойму, проста захапляцца кіно — наіўна. Трэба ведаць аб стваральніках фільмаў, акцёрах, ведаць гісторыю кіно», — гаворыць яна.

Тэма чарговых заняткаў — першыя крокі айчыннага кіно. Грамадскі рэктар кінауніверсітэта кандыдат мастацтвазнаўства В. Нячай проста і цікава расказала прысутным аб творчасці савецкіх кінарэжысёраў С. Эйзенштэйна, У. Пудоўкіна, А. Даўжэнкі, якія на многія гады вызначылі магістральны шлях савецкага кінамастацтва. Лекцыя суправаджалася фрагментамі з фільмаў аб гэтых рэжысёрах. Пасля лекцыі дэманстраваўся новы дакументальны фільм «Нараджэнне савецкага кіно».

Заняткі закончаны. Задаволеныя слухачы разыходзяцца, дзелячыся ўражаннямі ад пачутага і ўбачанага.

Мяне зацікавіла работа гэтага універсітэта, і я сустрэлася з грамадскім прарэктарам В. Кур'янавым. Ён расказаў, што кінауніверсітэт заснаваны ў 1965 годзе. Заняткі праходзяць два разы ў месяц. Кожны курс навучання працягваецца два гады. Наплыў жадаючых немалы. Сёлета на першыя заняткі прыйшло 250 чалавек. За час вучобы слухачы знаёмяцца з савецкім і замежным кінамастацтвам. Іх чакаюць не толькі лекцыі, якія праводзяць члены лектарскай групы пры Беларускім аддзяленні Бюро прапаганды савецкага кінамастацтва, але і новыя фільмы, цікавыя сустрэчы з майстрамі кіно і здымачнымі калектывамі, кінавечары. У лютым 1970 года адбудзецца канферэнцыя, прысвечаная беларускаму кіно.

У гэтага народнага універсітэта ўжо ёсць свая традыцыя — пачынаць навучальны год сустрэчай з майстрамі беларускага кіно. Вось і сёлета на першых занятках у гасцях у слухачоў пабывалі народная артыстка СССР А. Клімава, рэжысёр Ю. Дубровін і актрыса А. Дубровіна.

Народны кінауніверсітэт, які працуе ў Палацы культуры прафсаюзаў, адзін з чатырох універсітэтаў, якія абслугоўваюцца Беларускім аддзяленнем Бюро прапаганды савецкага кінамастацтва.

С. РУСАКОВІЧ,
студэнтка факультэта журналістыкі БДУ імя У. І. Леніна.

НА ВЫСТАЎЦЫ Ў МАСКВЕ

Напярэдадні Кастрычніцкіх свят у Маскве, у памяшканні Манежа адкрылася Міжнародная выстаўка фатаграфіі, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. У ёй удзельнічаюць майстры фота з усіх братніх саюзных рэспублік, а таксама з многіх замежных краін.

Сярод іншых экспанатаў вялікую цікавасць у наведвальнікаў выстаўкі выклікаюць работы беларускіх фотамайстроў. А і М. Ананьіны экспануюць серыю фотаздымкаў, прысвечаных мемарыялу Хатынь, У. Кітас — здымкі «Мінск святочны», «У свеце лічбаў», «Маці героя», «Мы — кавалі», М. Рубінштэйн — здымкі, якія ён зрабіў у час паездкі па ленінскіх месцах у Паволжы, У. Лупейка — серыю здымкаў «Беларусь партызанская», Л. Папковіч — партрэт народнага пісьменніка Беларусі Петруся Броўкі. Удзельнічаюць у выстаўцы фотамайстры У. Дагаеў, В. Брадзіхін, Д. Прэс і іншыя.

ВОДГУКІ, АДКАЗЫ

«ШТО Б СКАЗАЎ ПАЛІТРУК ЗУБАРАЎ...»

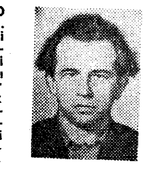
Так называўся артыкул Л. Лявонава аб рабоце Благавіцкага клуба Чавускага раёна, надрукаваны ў газеце «Літаратура і мастацтва» 14 кастрычніка г. г. Намеснік начальніка Магілёўскага абласнога ўпраўлення культуры З. Лысенка паведаміў рэдакцыі, што факты, выкладзеныя ў карэспандэнцыі, сапраўды мелі месца. Савет абласнога ўпраўлення культуры абмеркаваў пытанне аб рабоце ўстаноў культуры раёна.

Распрацаваны мерапрыемствы па паляпшэнні дзейнасці клубаў і бібліятэк, паспяховым правядзенні конкурсу-агляду калектываў мастацкай самадзейнасці, прысвечаным 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

ЯНЫ ПРЫНЯТЫ Ў САЮЗ МАСТАКОЎ

ВАЛАДЗЬКО Франц Іосіфавіч. Скончыў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Прыняты ў саюз за шэраг мастацтвазнаўчых артыкулаў, надрукаваных у рэспубліканскіх газетах і часопісах «Беларусь», «Маладосць», «Дэкаратыўнае мастацтва», за вялікую работу па прапагандзе беларускага прафесійнага і народнага выяўленчага мастацтва.

ВЕЛІКСОНАЎ Аляксандр Пятровіч. Нарадзіўся ў 1937 годзе. У 1965 годзе скончыў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Удзельнічаў ва ўсесаюзнай выстаўцы дыпломных работ і ў радзе рэспубліканскіх выставак, у стварэнні манументальных помнікаў загінуўшым воінам і партызанам у саўгасах «Дружба» і «Кастрычніцкі», у конкурсе на лепшы манумент героям Брэсцкай крэпасці.

ДЭМАРЫН Аляксандр Міхайлавіч. Нарадзіўся ў 1938 годзе. Скончыў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут у 1966 годзе. Выстаўляў работы на рэспубліканскай выстаўцы маладых мастакоў 1966 года, на ўсесаюзнай выстаўцы маладых мастакоў 1967 года, на выстаўцы «Мастакі Беларусі — 50-годдзю Савецкай улады». Дэмарын аформіў шмат кніг. Сярод іх — «Угрум-рака» В. Шышкова, «На ростанях» Я. Коласа, «Птушкі і гнёзды» Я. Брыля і іншыя.

ЗАЙЦАЎ Юрый Канстанцінавіч. Нарадзіўся ў 1937 годзе. Скончыў Вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча ў Маскве ў 1962 годзе. Удзельнічае ў рэспубліканскіх і усесаюзных выстаўках з 1963 года. Аўтар шэрагу палітычных плакатаў, станкавых лістоў «Мінск», «Завод», «Нацюрморт». Афармляў кнігі П. Панчанкі «Ручаёк», М. Гелера «Галіны касічкі», альбом «Усімі колерамі вясёлкі».

ЗЛОТНІК Ганна Трафімаўна. Нарадзілася ў 1937 годзе. Скончыла Вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча імя Мухінай у Ленінградзе ў 1957 годзе. Удзельнічала ў рэспубліканскіх выстаўках 1958, 1961 гадоў, у рэспубліканскіх выстаўках «На варце міру» і выстаўцы «Мастацтва — дзецям». Сярод лепшых работ — скульптурныя кампазіцыі «Спатканне» і «На трэніроўцы».

КАВЕЦКІ Барыс Фёдаравіч. Нарадзіўся ў 1923 годзе. У 1953 годзе скончыў Усесаюзны дзяржаўны інстытут кінематаграфіі. Быў мастаком фільмаў «Ва ўладзе золата», «Жураўліная песня», «Юныя лецуценнікі», «Сорак хвілін да світання», семнаццаці навукова-папулярных кінанарысаў.

Б. Кавецкі вядомы як мастак, які шмат працаваў на тэлебачанні,

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

ЧАСОПІСЫ у лістападзе

ПОЛЫМЯ БЕЛАРУСЬ МАЛАДОСЦЬ

«ПОЛЫМЯ»

Адзінаццатая кніжка часопіса багата на паэзію. Тут друкуецца вялікая падборка вершаў Петруся Броўкі, а таксама вершы Анатоля Грачанікава, Казіміра Камейшы, Анатоля Сербантовіча, Кастуся Цвіркі, Станіслава Шушкевіча і Хаіма Мальцінскага.

Часопіс змяшчае заканчэнне рамана Уладзіміра Карпава «Сотая маладосць», новую п'есу Андрэя Макаёнка «Зацюканы апостал», апавяданне Мікалая Гарулёва «Два білеты».

У раздзеле «Новыя пераклады» друкуецца паэма нямецкага пісьменніка Макса Цымерынга «Крокам Кастрычніка», верш «Ленін» індыйскага паэта Басаварджы Катымалі ў перакладах Язэпа Семяжона, а таксама апавяданні венгерскіх пісьменнікаў у перакладах Алеся Жука, Міхася Вышынскага і Алены Шарахоўскай.

У раздзеле «Успаміны, дзённікі, дакументы» друкуюцца ўспаміны удзельніка Кастрычніцкіх падзей Сілана Гусева. У раздзеле «Навука» — артыкул Віктара Бабровіча «Навука аб натхненні».

Раздзел «Крытыка і літаратуразнаўства» складаюць артыкулы Анатоля Фядосіка «Ленін і фальклор», Віктара Каваленкі — «Народу і літаратуры» (да 70-годдзя народнага пісьменніка Беларусі Міхася Лынькова), Уладзіміра Караткевіча — «Цёплы жнівеньскі поўдзень» (да 60-годдзя Максіма Лужаніна), Рыгора Бярозкіна — «Цётка».

У часопісе змешчаны таксама рэцэнзіі Ігара Шклярэўскага — «Дзень паэзіі, год 69»; Уладзіміра Юрэвіча на кнігу Міхася Стральцова «Загадка Багдановіча»; Адама Мальдзіса на кнігу Сцяпана Александровіча «Гісторыя і сучаснасць»; Юрася Свіркі на новы зборнік вершаў Веры Вярбы «Высакосны год»; Міколы Мішчанчука на першую кніжку вершаў Казіміра Камейшы «Восеньскія позвы», Вячаслава Шалькевіча на кнігу Б. Клейна «Знойдзена ў архіве», Васіля Хомчанкі на кнігу «Будні Беларускай Чырванасцяжнай» (пра сённяшні дзень ЧБВА), Эдуарда Дубінскага на манаграфію Г. П. Давідзюка «Крытыка тэорыі адзінага індустрыяльнага грамадства».

Яўген Бравер знаёміць чытачоў з жыццём і дзейнасцю беларускага рэвалюцыянера-народніка Сяргея Каваліка; Янка Саламевіч — з навуковай дзейнасцю даследчыцы беларускага фальклору Біруты (Амеліі Дарвінскай).

Заканчваецца нумар раздзеламі «Хроніка» і «Новыя кнігі».

«МАЛАДОСЦЬ»

Вершы Максіма Лужаніна, Міколы Кусянкова, Віктара Ракава, Паўла Марціновіча і Яўгена Хвалея складаюць раздзел паэзіі лістападаўскага нумара часопіса.

У раздзеле прозы чытач знойдзе аповесць «Забароненая песня», аўтар якой — Клаўдзя Каліна, апавяданні Віктара Карамазава «На першы снег» і «Дзед» і Васіля Хомчанкі — «Вяленыя судакі».

«Святло суровай дабраты» — так назваў Сяргей Грахоўскі артыкул, прысвечаны сямідзесяцігоддзю народнага пісьменніка БССР Міхася Лынькова.

Багаты, як заўсёды, раздзел публіцыстыкі. Тут пад рубрыкай «Жыццё — подзвіг» змешчан артыкул Сямёна Дыхнэ «Томік у чырвонай вокладцы» — пра сына Далорэс Ібаруры — Рубэна, які паў смерцю храбрых у барацьбе за вызваленне савецкай зямлі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Павел Тормасаў у артыкуле «Партызанскія сёстры» расказвае пра мужнасць і гераізм беларускіх партызан у гады вайны.

Будням воінаў Савецкай Арміі прысвяціў свой фотарэпартаж Яўген Кольчанка. Анатоль Астрэйка і Уладзімір Ліпскі ў артыкуле «Звычайная мужнасць» знаёмяць чытачоў са штодзённымі справамі органаў міліцыі, расказваюць пра мужнасць і гераізм капітана міліцыі Мікалая Аляксандравіча Шымко.

Уладзімір Елісееў у артыкуле «Дуэт мастакоў» разглядае творчасць беларускіх мастакоў Уладзіміра і Міхася Басалыгаў.

2-га лістапада споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння Іосіфа Іосіфавіча Стаброўскага, вучонага і археолага, заснавальніка старэйшага ў рэспубліцы Слонімскага гісторыка-краязнаўчага музея. Яго жыццю і дзейнасці прысвяціў свой артыкул Міхаіл Рылко.

Кандыдат гістарычных навук Леў Смілавіцкі знаёміць чытачоў са зборнікам «Гутаркі аб партыі», выдадзеным у дапамогу слухачам сістэмы камсамольскай палітасветы.

У раздзеле крытыкі змешчана рэцэнзія Серафіма Андраюка на раман Уладзіміра Караткевіча «Каласы пад сярпом тваім», Ефрасінні Бондаравай на калектыўны зборнік, падрыхтаваны супрацоўнікамі сектара тэатра і кіно Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР — «Гісторыя беларускага кіно».

У адзінаццатым нумары надрукаваны таксама дарожныя нататкі Леаніда Прокшы «У краіне пірамід», артыкул кандыдата хімічных навук Барыса Розена — «Белая чараўніца», гумарыстычнае апавяданне Астапа Вішні «Касмічная катастрофа» ў перакладзе з украінскай мовы Уладзіміра Юрэвіча.

«БЕЛАРУСЬ»

Вершы Антона Бялевіча, Эдуарда Зубрыцкага, Хаіма Мальцінскага, Міколы Маляўкі, Міхася Парахневіча, Пятра Прыходзькі, Уладзіміра Скарынкіна, балада «Палікратаў персцень» — Фрыдрыха Шылера ў перакладзе з нямецкай Юркі Гаўрука, аповесць «Багіня Разэліха» Міколы Гроднева, апавяданне Ігара Сіняўскага, урывак з аповесці французскага пісьменніка Жана Фрэвіля «Ленін у Парыжы» ў перакладзе Сямёна Дорскага, аднаактавая п'еса Мікалая Гарулёва — складаюць раздзелы прозы і паэзіі адзінаццатага нумара часопіса.

У замалёўцы «Салдат рэвалюцыі» К. Сякушэнка расказвае пра ўдзел у рэвалюцыйных падзеях нашага земляка — Васіля Бульба-Панкова; удзельнік грамадзянскай і Вялікай Айчыннай вайны Б. Герасімовіч у артыкуле «Па ўказаннях правадыра» дзеліцца ўспамінамі пра ўзнікненне і развіццё савецкай авіяцыі.

У нумары змешчаны таксама нарысы А. Анікеева «Прадстаўнікі яго вялікасці», М. Паграбняка «Мая міліцыя» і А. Юданава «Шуміць бор».

Васіль Вітка і старшыня літаратурнага аб'яднання пры бабруйскай газеце «Камуніст» Аляксей Гарэлік прысвяцілі свае артыкулы жыццю і творчай дзейнасці народнага пісьменніка Беларусі Міхася Лынькова.

«У спадчыну нашчадкам» — так называецца артыкул Станіслава Шушкевіча, прысвечаны сямідзесяцігоддзю з дня нараджэння Міхася Клімковіча. С. Братухін выступае з артыкулам «Ля вытокаў кіналенініяны»; І. Нісневіч — з артыкулам «Беларускі аўтограф П. І. Чайкоўскага», Ц. Ліякумовіч змясціў замалёўку «Патомкі Пушкіна — нашы землякі».

Па рашэнні Савета Міністраў Саюза ССР непадалёку ад горада Вілейкі будуецца самы буйны ў нашай рэспубліцы гідратэхнічны комплекс — Вілейска-Мінская водная сістэма. Пра гэта гаворыцца ў артыкуле Ул. Якубовіча «На дне Вілейскага мора».

З літаратурна-крытычных матэрыялаў у часопісе змешчаны кароткія рэцэнзіі З. Вераса — на кнігу нарысаў Валянціна Мысліўца «Мае заводчыкі», Ан. Бутэвіча — на кнігу У. М. Конана «Развіццё эстэтычнай думкі ў Беларусі», Е. Івашова — на кнігу «Нарысы гісторыі народнай асветы і педагагічнай думкі ў Беларусі», падрыхтаваную вучонымі, педагогамі і работнікамі народнай асветы.

У раздзеле «Сатыра і гумар» друкуюцца «Калючыя радкі» П. Мачалава, байка Уладзіміра Корбана «Падабенства» і апавяданне польскага пісьменніка Ежы Ясінскага ў перакладзе Пятра Стэфановіча.

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

(«Беларусь»)

РЭГУЛІРОЎШЧЫЦА

Зноў бачу кірзавыя боты,
Рэйхстаг з пахмурнасцю калон,
І Брандэнбургскія вароты
У кінахроніцы тых дзён.

Ды што мне хроніка старая...
Час устрывожыў сэрца зноў:
Дзяўчына стала ў сонцы мая
На скрыжаванні ўсіх вятроў.

З галоўнай вуліцы Берліна,
Дзе адгрымеў апошні бой,
Яна ў берэтцы цёмна-сіняй
Рух рэгуліруе з вясной.

Ідуць дамоў, да родных гоняў
Салдаты нашых слаўных рот.
І ўслед абпаленыя коні
Глядзяць з уздыбленых варот.

Хаім МАЛЬЦІНСКІ

(«Беларусь»)

ЧЫРВОНЫЯ КВЕТКІ МАКУ

Ніяк сабе не растлумачу
Я з'явы дзіўнае такой:
Калі ў траве густой убачу
Чырвоных макаў пышны строй,
Трывогай сэрца скамянее
І кліча ўстаць, нібы салдат,
Ля ленінскага Маўзалея,
Каб вартаваць тых макаў рад.
І калі змрок скрадзе акрасу,
На ўсё паклаўшы цьмяны знак,
Жыве ў вачах, як сімвал часу,
Чырвоны мак, чырвоны мак!

Пераклаў з яўрэйскай мовы Алесь ЗВОНАК.

Яўген ХВАЛЕЙ

(«Маладосць»)

■ ■ ■

Лотаць ірвуць жанкі—
Бачу маленства сваё:
Скача цераз стаўкі
Босае хлапчанё.

Маці ля лазняку
Мех набіла тугі
Лотаццю. І на мяху
Села — ў вачах кругі.

Сын на калені ўзлез—
Лотаццю дыхае луг.

— Не помніш, сынок, абрэз,
Чорных, зарослых звяруг.

І двух табе не было—
Бацька вёў грамаду
Касіць на гэты аблог
І ніцма ўпаў у ваду.

Лотаць ірвуць жанкі—
Бачу маленства сваё:
Скача цераз стаўкі
Босае хлапчанё.

Эдуард ЗУБРЫЦКІ

(«Беларусь»)

■ ■ ■

Непрыкметная рэчка Поня.
На лугах—ружовыя коні.
У іх грывах—густы туман,
У вачах—блакітная поўня.
Шалясцяць, звіняць трыснягі.
П'юць расу ружовыя коні,
Я цалую твае берагі,
Твае хвалі халодныя, Поня.

І, прасвечаны шчасцем да дна,
Я з табою да золку-дня.
Па кустах, што бягуць на адхон,
Салаўёў маладых шаленства.
Гэты чысты крыштальны звон—
Звон далёкі майго маленства.
Непрыкметная рэчка Поня,
Я шчаслівы з табой сягоння!..

Пятрусь БРОЎКА

(«Полымя»)

КАЛІ ЛАСКА!

У любімай мове, роднай, наскай,
Ах, якія словы: «Калі ласка!..»

Як звіняць яны сардэчнаю струною,
Праз усё жыццё ідуць са мною.

Трапіць госць у будзень, а ці ў свята:
— Калі ласка, калі ласка ў хату!

Не паспелі сесці пры сустрэчы,
Як патэльня зазвінела ў печы,
Ды і чарка бліснула дарэчы.

Хлопец кажа дарагой дзяўчыне:
— Калі ласка!.. Будзеш гаспадыня!..
Эх, жыццё збудуем мы прыгожа,
Ўсе з табой нягоды пераможам.

Гром грыміць. З нябёсамі размова:
— Калі ласка, цёплы дождж вясновы!

І не вельмі буйны, і не рэдкі
На сады, на пушчы, на палеткі,
На грыбы, на ягады, на кветкі...

— Калі ласка! — наш зварот бясконцы.
Мы гаворым ранішняму сонцу:
— Калі ласка, сонца, выйдзі з хмары,
Радасцю аблашчы нашы твары,
Ты вазьмі з сабою нашы мары!

Мікола КУСЯНКОЎ

(«Маладосць»)

■ ■ ■

Бачу цені ў тумане:
каровы
Пераходзяць рачулку ўброд...
І — нібы негатыў каляровы—
Спакваля праявіўся ўсход.

Ад вады
Халадком павявае,
І — падсіненая смугой—
Праявілася даль палявая,
Далягляд адступіў дугой.

Бачу срэбную гладзь канала—
Багна век сама б не сканала;

Ураджай сам сабой не ўзрос—
Да грудзей маіх лён і авёс.

І вышэй, чым сасна баравая,
Вышка вырасла вунь бураваяя...

А над ёй узыдзе
І шпарка
Сонца ўгору сябе ўзнясе—
І чырвонай заслонаю
Хмарка
Адплывае ўбок пакрысе.

І кладуцца сінія цені
На траву,
На пясок,
На ваду...
Пачынаецца новая дзея,
На зямлі,
па каторай іду.

■ ■ ■

Не ўспамінаць, а памятаць
павінны...
Пасля галоднай лютае зімы
Чырвоныя галоўкі з канюшыны
Збіралі ў лузе хлапчукамі мы.

Пакуль іх не сушылі і не цёрлі,
Былі яны салодкімі на смак...
Ды што за дзіва — засядаў
у горле
Сухім і горкім камяком прэснак.

З праявы гэткай і цяпер дзіўлюся:
Куды знікаў той канюшынны мёд!
Знаёмай сцежкай і па тым жа
лузе
Дадому я іду праз дваццаць год.

Зноў бачу пералескі і пагоркі.
І ведаю: не давялося мне б
У людзі выйсці, каб не хлеб той
горкі,
Пасляваенны хлеб.

Павел МАРЦІНОВІЧ

(«Маладосць»)

ВОГНІШЧА

Да вогнішча ішлі кабеты моўчкі,
Глядзелі на агні яго крутыя,
І на зямлю з бярозавых лісточкаў
Злятаді росы — кроплі залатыя.

У вогнішчы быў скарб іх захаваны:
Надзеі, мары, думкі аб жыцці...
Калі ляцелі іскры на паляны,
То ім барзджэй хацелася ісці...

Бо шмат гадоў гарэлі іх надзеі,
І мары ўсе знікалі, быццам іскры.
Яны насілі чорнае адзенне,
Іх скруха да зямлі згінала нізка.

Былі калісь у іх сыны-салдаты,
І з той вайны кабетам неспакойна.
Увечары здаецца, што да хаты
Сыноў імчацца вогненныя коні.

І ў траўні, і ў кастрычніку,
і ў снежні,
Гарыць трывожна вогнішча-
надзея...
То полымя ўздымаецца, як вежа,
То апускаецца і ў дыме—
ледзянее.

Малюнак В. Шаранговіча да аповесці К. Каліны «Забароненая песня», («Маладосць»).

Васіль Хомчанка

ВЯЛЕНЫЯ СУДАКІ

АПАВЯДАННЕ

(«Маладосць»)

1

Ох, гэтыя сны! Столькі гадоў прайшло, а сніцца той вузкі пясчана-каменісты востраў з трывожнымі крыкамі чаек і тыркусаў, востраў, на якім ажно кішэлі змеі і раслі толькі адны калючыя кусцікі вярблюдавай травы, з жаўтаватымі і малюсенькімі, як мышыныя язычкі, лісткамі. Змеі выпаўзалі на гульбішчы са сваіх сховішчаў раненькай вясной, недзе ў пачатку сакавіка, калі пачынала добра прыграваць сонца, узбіраліся на цёплыя бакі камянёў, пераплягаліся ў клубкі...

У той цёплы і ціхі сакавіцкі ранак, які больш за ўсё помніцца, мы выйшлі на куласе ў мора, на досвітку выбралі рыбу з пастаўленых увечары сетак і на ветразі вярталіся да берагу. За рулём сядзеў наш кормшчык Андрэй Паўлаў, гатаваў юшку на жарніку кіргіз Абдурахамідаў (мы яго называлі карацей—Абду), а я памагаў ветразю—веславаў. Ветрык ледзь дыхаў, ветразь раз-пораз абвісаў, і тады Абду таксама садзіўся за вёслы. Мора блішчала роўным зеленаватым бляскам. Следам за намі плылі два цюлені, ныралі і ўсплывалі, раскаціста рыкаючы. На мачце, нанізаныя праз шчэлепы на вяровачку, вяліліся судакі.

— Давай, давай!—падшпорваў нас Паўлаў. —Весялей вяслуйце! Юшка і без вас зварыцца.

Голас у нашага кормшчыка зычны, уладарна-камандзірскі. Без гэтага «давай-давай» і яшчэ некалькіх моцных слоў ён, здаецца, не здолеў бы гаварыць з людзьмі, аняме́ў бы. Здаравяка, з чорнымі касматымі брывамі, Паўлаў меў самавіты, паважны выгляд. Такіх прымаюць звычайна за вялікіх начальнікаў. А ён усяго быў кормшчыкам куласа, малодшым сяржантам пяхоты, рыбак, як і мы.

Бяршоў і судакоў у той дзень узялі цэнтнеры тры. Заблыталася ў сетцы і адна сяўруга кілаграмаў на дзесяць. Было штук пятнаццаць заломаў—вялікіх тлустых селядцоў. Кулас да берагу набліжаўся павольна. Мы ўжо добра распазнавалі ўсё на прычале: грузавічок, які павінен павезці ў пасёлак рыбу, прыёмшчыцу Эльту, пасялковых людзей, што кожную раніцу прыходзяць сустракаць куласы, з надзеяй выпрасіць якога бярша...

Нас чакалі. Дванаццаць рыбакоў на чатырох куласах выручалі пасялковы рабочы люд. Нашай рыбай замянялі ў магазінах мяса, цукар, часам і частку хлебнага пайка. Сталоўка карміла нафтавікоў таксама амаль адной рыбай. Нас ведалі ўсе—і старыя і малыя. Ідзеш па пасёлку, а з табою вітаюцца незнаёмыя, называюць па-бацьку. Вечарамі да нашага рыбацкага доміка прыносілі мяняць на рыбу ўсё, што не паспелі адвезці ў Баку на рынак: адзенне, як правіла, мужчынскае, сервізы, розныя статуэткі, паўлітэркі даваеннай гарэлкі, кнігі.

Праўда, мы і такое чулі: «Прыгрэліся ў тыле...» Для нас гэта было балюча, як удар пад дыхавіцу. На фронце мы ўжо былі, мелі раненні, доўга валяліся ў шпіталях. А калі падлячыліся, далі водпуск на чатыры месяцы—сілы набрацца. Мы і сталі рыбакамі.

— Абду,—сказаў Андрэй,—схавай вяленае.

Той зняў з мачты нізку судакоў,—наш асабісты запас,—і засунуў пад банку, далей ад вачэй начальства.

Больш не веславалі. Памацнеў вецер, і да самага прычала прыйшлі на ветразі.

— Зірні, вунь Эльта, — паказаў Абду на прычал.—Сёння нармальная.

Заўчора мы ўбачылі яе п'яную. Ухапіўшыся за агарожу пасялковага садзіка, яна плакала і брыдка лаялася. Было дзіўна: Эльта і такое... Мы ведалі яе даўно. У прыгожую і непадступную, напалову—эстонку, напалову армянку Эльту былі закаханы Андрэй і Абду... А заўчора я і Абду ды яшчэ нейкая жанчына сілком адвялі яе дамоў. Пакуль жанчына ўкладвала Эльту ў ложак, я і прачытаў скамечаную страшную паперку—пахавальную на яе апошняга брата...

Эльта стаяла каля грузавіка, прыхіліўшыся плячом да борта.

— Слухай,—штурхнуў мяне Абду.—А яна на тваю Марыну падобна: чорная галава і чорныя вочы.

— У Эльты вочы цёмна-сінія,—папраўіў Андрэй.

Чалку на беразе злавіў Гурген. Бесцырымонна адціснуўшы ўсіх назад, ён падцягнуў кулас, закруціў канец чалкі за прычальны кнехт і ступіў у кулас. Прывітаўся з усімі за руку.

— Давай грузіць, давай!—нецярпліва пастукаў ён нагой па банцы.—Эльта, кош!

Рыбу скінулі ў кашы, узважылі і перанеслі ў кузаў. Эльта бледная, з запалымі вачыма,—вочы ў яе сапраўды былі сінія,—здаецца, нічога і нікога не бачыла. І на нашы прывітанні не адказала, нават галавой не кіўнула. Абду асцярожна дакрануўся да яе пляча, сказаў:

— Нічога, Эльта, нічога. Я табе паясы са змяіных скурак дам. Залатыя паясы.

Грузавік павёз рыбу ў пасёлак. Туды паехала і Эльта.

— Гурген, як твой курсак?—спытаў Андрэй.

— Дрэнны курсак,—паляпаў сябе па жываце Гурген.—Есці многа давай-давай хоча.

Я кожны раз пры сустрэчы з ім дзівіўся, які ён высокі і дужы. У маладосці Гурген выступаў барцом у цырку і важыў сто дваццаць кілаграмаў. Казалі, што аднойчы, яшчэ перад вайной, заспрачаўшыся з некім, ён з'еў засмажанага барана. А цяпер былі карткі, шэсцьсот грамаў хлеба на суткі, чарпак супу, у якім, як гаворыць Гурген, крупінка за крупінкаю ганяецца з дубінкаю. За некалькі ваенных месяцаў ён зачах, змарнеў. Сваю месячную пайку з'ядаў за пяць-шэсць дзён. Калі ж прадаўцы не давалі хлеб уперад, хапаў гіру, пагражаў забіць. Ён заўсёды хадзіў прыгнуўшыся, спадзеючыся знайсці на зямлі, што можна было б кінуць у рот: абрыкосавую костачку ці агрызак яблыка. Нядаўна ён наеўся гэтых костачак і ледзь не атруціўся. Выратавалі ў бальніцы. А цяпер прыбіўся да нас. Кожны дзень прыбягаў на прычал, памагаў тое-сёе рабіць, за што мы давалі яму рыбіну. Так і ратаваўся ад голаду.

— Дрэнны курсак,—сказаў Гурген і зірнуў на Андрэя. Той кіўнуў галавою. Гурген выцягнуў з кармы бярша, запіхнуў яго за пазуху ды патрусіў у пасёлак.

Юшка была гатова. Яе духмяны парок казытаў ноздры. Абду паставіў казан на банку, і мы ўзяліся за лыжкі.

Самаю смелаю з дзятвы, якая стаяла воддаль, аказалася дзяўчынка са стрыжанай пад машынку галавой, відаць, пасля хваробы. Яна падышла, спытала:

— Дзядзечкі, ці не трэба вам пенал? У яго восем алоўкаў улазіць.

Унурыўшыся ў казан, мы моўчкі сёрбалі юшку.

— Дзядзечкі,—цягнула сваё дзяўчынка.— Усяго адну рыбку за пенал.

Абду не вытрымаў, выхапіў бярша з прыхаванай намі ў карме рыбы і кінуў дзяўчынцы.

— Бягом! Марш адсюль!

— А пенал? Вазьміце.

— Бягом, гавару. Ну?!

Дзяўчынка пабегла, а далей, як і кожны раз, паўтарылася тое ж самае. Астатнія дзеці, што нясмела гурціліся воддаль, рушылі да куласа. Ветрык ад мора даносіў да іх пах юшкі, нясцерпна смачнай. Падышлі, сталі, глядзяць і маўчаць.

— Кыш!—махнуў на іх Андрэй.—Няма больш рыбы.

— А мы так пастаім,—сказаў, адступіўшы назад, хлопчык, які трымаў за руку пяцігадовую сястрычку. Дзяўчынцы, якая глядзела на нас з разяўленым ротам, ён ціхенька сказаў:— Ты нюхай вось так.—Сам глыбока ўцягнуў ноздрамі паветра.—І есці не будзеш хацець.

Дзяўчынка разнюнілася:

— Я нюхаю, а ўсё роўна есці хачу.

Другі хлопчык сказаў:

— Дзядзечкі, я вам песню праспяваю. Ваенную.—І заспяваў: «Каховка, Каховка—родная винтовка... Горячая пуля, лети...»

Паўлаў кінуў у казан лыжку.

— Я наеўся,—сказаў ён і падняўся.

Я і Абду таксама падняліся, выйшлі з куласа.

У казане засталася юшка. Лыжак было тры, а дзяцей—шэсць. Юшку яны даядалі ў дзве змены. Самы старэйшы хлопчык, той, што быў з сястрычкай, сказаў, аблізваючы лыжку:

— А Эльта ў салдаты ідзе. На фронт.

— Куды?—спытаў Абду, і губы яго ўздрыгнулі, паказаўшы цёмную, на два зубы шчарбіну.—На фронт?

— У ваенкамат заяву падала. Заўтра забяруць.

Абду сеў, паклаўшы на калені кулакі. Твар яго пашарэў. А верхняя губа ўздрыгвала і перакошвалася. Гэта так бывала з ім ад кантузіі, калі ён хваляваўся.

— Твая на вайну не збіраецца?—штурхнуў мяне ў локаць Андрэй.

— Не. А можа і збіраецца...

2

Мы разаслалі на пяску ветразь і разлегліся на ім, скінуўшы кашулі. Прыгравала сонца. Андрэй гладзіў сваю левую руку, усю ў чырвоных рубцах і шрамах, спрабаваў згінаць у локці. Абду сядзеў, падабраўшы пад сябе ногі, з паголенай галавою, абыякавы і нейкі адчужаны. Потым апрануў ватоўку, абуў гумавыя боты, падняўся і пакрочыў ад берагу, нізенькі, прысадзісты, з крываватымі нагамі. Шырокія халяўкі ботаў гучна ляпалі па лытках. Ён пайшоў лавіць змей і здзіраць з іх скуркі. На паясы для Эльты.

Неба, дагэтуль сіняе, пачало пакрысе зацягвацца рэдкімі белымі, як марская пена, воблакамі. Было яшчэ рана, гадзін дзесяць. Я глядзеў у неба і думаў пра Марыну. Усе свае дзесяць вяленых судакоў—харчовы запас на выпадак доўгай марской непагадзі—адвязу Марыне. Даехаць да Баку і вярнуцца назад можна сёння, за вечар і ноч. Калі ж спазнюся, Андрэй і Абду ў мора адзін дзень не сходзяць. Хай адпачнуць.

Апошні раз Марыну я бачыў тыдні два назад. Яна пахудзела і здалася яшчэ больш высокай. Твар выцягнуўся. Толькі вочы папрыгажэлі—большымі зрабіліся. Вочы ў яе сапраўды чорныя, з залацістым адценнем. Тады яна вярнулася з таўкучкі, дзе абмяняла сваю сукенку на некалькі слоікаў ячневай мукі. «Як жывеш?»—спытаў я.—«Як моль. Паліто з'ела, сукенку з'ела,—засмяялася яна, і дадала ўжо сур'ёзна:—Стукаем на машынцы, дзяжурым на даху». Я разумеў, што жывецца ёй туга, цяжэй, чым мне, бо я не дзяжуру на даху і кожны дзень сыты. Браты яе на вайне, малодшую сястру Шуру пасля рамеснага накіравалі некуды за Волгу.

Мы селі на цёплыя нафтавыя трубы, што цягнуліся паўз дом. Над намі нізка навісла голле інжыра. Я ў выцвілай латанай гімнасцёрцы, ногі абвінуты па калені абмоткамі. Сядзелі абое сцішаныя, з радасцю і смуткам, як пры рэдкіх сустрэчах...

На тых цёплых трубах мы з Марынай і пазнаёміліся ўвосень сорак першага года. Я і сябар Павел Гарзавін падышлі да незнаёмых дзяўчат, прыселі, старанна хаваючы цёмназялёныя латкі на спінах выцвілых гімнасцёрак, разгаварыліся. Крайняй была Марына. Я і ўсеўся каля яе. Павел захапіўся Эмай, дробненькай армянкай.

— Слухай, Андрэй,—падняўся я з ветразя,—хачу сёння з'ездзіць у Баку.

— Каб у шэсць раніцы быў тут.

— Магу спазніцца.

— А дысцыпліна?—і дадаў пару моцных слоў.

Абду вярнуўся са свайго палявання. За поясам у яго матлялася некалькі змяіных скурак. Ён хацеў ужо прысесці каля нас, ды заўважыў пад каменнем, на якім ляжалі нашы ватоўкі, гадзюку. Спрытным, амаль няўлоўным рухам ён высмыкнуў яе з-пад каменя на пясок. Гадзюка зашыпела, затрапятаў яе высунуты язык. Абду наступіў ёй на галаву ботам, злавіў за хвост, надрэзаў на ім скуру і сашморгнуў яе, нібы панчоху. Я не мог глядзець, як крывяніста голае цела звівалася ў агоніі, і адвярнуўся.

Падзьмуў вецер з поўдня, адтуль, з персідскіх пустынь, натужліва роўны і халодны. Мора ўсеялася дробнымі частымі маршчынамі. Развешаныя на вяроўцы судакі суха стукалі адзін аб адзін.

— Марана,—сказаў Абду.

Андрэй падняў угору руку, як бы спрабуючы сілу гэтага паўднёвага ветру. А я зірнуў на неба. Воблакі згусціліся і навыперадкі імчаліся на поўнач.

— Трэба выбраць сеткі,—сказаў Абду.— Марана, можа, надоўга.

Каспійская марана—вецер зацяты, часта на некалькі дзён. У мора тады на ветразі не выйдзеш. З тупой упартасцю дзьме гэты шалёна-роўны вецер і, калі застане ў моры, гоніць кулас па вадзе, як лёгкую шкарлупіну. Вельмі цяжка тады прыбіцца супроць ветру да вострава.

— Трэба ісці,—падтрымаў я Абду.

Андрэй нават не зварухнуўся. Ён не любіў, калі яго апярэджвалі.

Ад мора цягнула холадам, сонца хавалася за воблакі. Мы апрануліся.

— Пайшлі, Андрэй,—сказаў я.

Той не ўставаў.

— Ты што сядзіш, як баклан на яйках?— не вытрымаў Абду.—Не чуеш?

Андрэй ускочыў.

— Я табе пакажу баклана!—І пагрозліва пачаў наступаць на Абду.

Мы паспешліва ўкінулі ў мех судакоў. Абду сунуў туды і змяіныя скуркі, прыладзілі і распусцілі ветразь. Рыпнула рэя аб мачту, вецер туга ўдарыў у ветразь, і заструменіла, забулькала за кармой пеністая дарожка...

Да сетак дабраліся хутка (вецер дзьмуў у спіну), выбралі іх і пераклалі ветразь, каб ісці назад, насустрач ветру.

А мора ўжо кіпела ўспененымі нізкімі хвалямі. Абду сядзеў на карме за румпальнікам, я і Андрэй, каб ураўнаважыць накрэнены кулас, спінамі прыціснуліся да борта, да яго ж падсунулі і сеткі, з рыбай. Вецер са свістам біў у тугі, з падцягнутым галсам, ветразь, і мы хоць марудна, наўскос, але рухаліся ўперад. Да вострава засталося прайсці метраў чатырыста. Тут і здарылася непапраўнае. Вецер ударыў у ветразь так, што, як скошаная, храбуснула мачта і шмякнулася разам з ветразем і рэяй у ваду.

Я і Андрэй ухапіліся за вёслы. Далоні балюча гарэлі, млелі ад напружання плечы. Мы разумелі, што цяпер усё залежыць толькі ад нашых рук, і вёслам аддавалі ўсё, што маглі. І Абду памагаў—ківаўся ўсім корпусам уперад, у такт нашым узмахам...

А кулас адносіла ў мора.

Андрэй кінуў якар.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Анатоль ГРАЧАНІКАЎ

(«Полымя»)

НА ПАЛЕССІ...

На Палессі маім — курганоў,
як грыбоў.
Многа ў вёсках унукаў і мала
дзядоў,
І над намі з маленства, як быццам
званы,
Задуменна сівыя звіняць курганы.
Калыханку спрадвечную чую
ўначы:
«Волю цяжка здабыць, ды цяжэй
зберагчы...»
Урачыста плыве ў журавіннае
ранне:
«Добры дзень вам, нашчадкі,
Добры дзень вам, зямляне!
Хай жа будзе для вас гэты дзень
умалотны,
А для вашага сэрца—апошні
журботны!..»
Пойдзе дзень на спачын—
звон паціху ачахне,
Як жывіцай, вячэрай Палессе
прапахне.
І нядрэмна глядзяць нам у вочы
яны—
курганы,
курганы,
курганы...

Анатоль СЕРБАНТОВІЧ

(«Полымя»)

МІР

Глянь:
Сярод ракет, сярод радараў,
Босы — на аголеным мячы—
Мір стаіць маленькім санітарам
З ношаю вялікай на плячы.

ЛЕСУ

Мы пілавалі тут
і палявалі,
Душой чысцелі ў чысціні расы.
Мы не заўсёды
лес наш ратавалі,
Ды вечна
ратавалі нас лясы.

ЗЯЗЮЛЯ

Яна—матуля з вечным горам.
І хто падкажа, як ёй жыць—
Прырода падарыла голас,
Не навучыла гнёзды віць.

«НЕМАН» № 11

У № 11 паэзія прадстаўлена вершамі М. Лужаніна (у перакладзе Я. Хялемскага), Л. Дземянцея і М. Рудкоўскага (у перакладах А. Гарая). З прозы ў часопісе надрукаваны раман Э. Скобелева «Крокі за тваёй сцяной» і апавяданне А. Амельяновіча «На вуліцы Польнай» (у перакладзе з польскай мовы В. Астроўскага).

Да стагоддзя з дня нараджэння У. І. Леніна часопіс змясціў артыкул А. Ісдкоўскага «Ленін і закон».

У раздзеле «Публіцыстыка» чытачы знойдуць артыкул А. Мартынава «Для сябе і для нашчадкаў»—аб захаванні каштоўных помнікаў архітэктуры і арганізацыі музея народнага быту ў рэспубліцы.

Пад назвай «Наш Леанарда...» змешчана прадмова І. Паньшынай да публікацыі ўспамінаў скульптара М. Мікешына.

Раздзел крытыкі складаюць артыкулы С. Расадзіна «Глеба і лёс» — пра нацыянальныя вытокі паэзіі К. Куліева, рэцэнзіі В. Бечыка — на зборнік вершаў Н. Кісліка «Галіны», Г. Коласа — на кнігу Ю. Чурко «Беларускі сцэнічны танец», Я. Саламевіча — на кнігу А. Кольберга «Беларусь — Палессе».

У часопісе ёсць таксама раздзел «Розныя рознасці».

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

НА КАЛІНОЎСКАГА, 12...

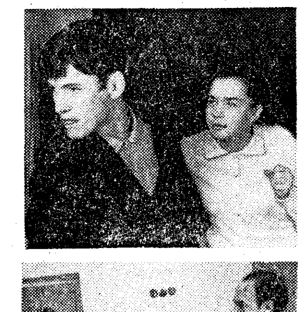
У ГЭТЫМ трохпавярховым асабняку Рэспубліканскія пастаянныя курсы кіраўнікоў калектываў мастацкай самадзейнасці працуюць толькі чацвёрты год. А ўсім здаецца, што яны былі тут заўсёды, і ўспаміны пра час, калі даводзілася туліцца ў чатырох пакойчыках opeрнага тэатра, успрымаюцца новымі навучэнцамі як легенда.

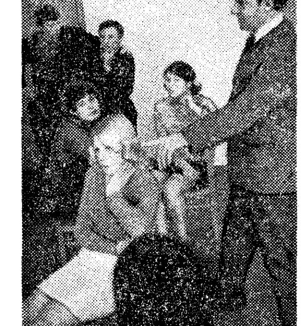
Цяпер жа выгоддзе: два паверхі заняты пад аўдыторыі для агульных заняткаў і пакоі для індывідуальнай работы, бібліятэку, сталовую, клуб. Трэці — пад курсанцкі інтэрнат. Бясплатны, між іншым.

А пра тэхнічную базу мала сказаць «трывалая». Яна выдатная — многія дзесяткі баянаў, акардэонаў, фартэпіяна, ёсць магнітафоны, розныя праектары, кінаўстаноўка. Ніводная група харавога-дырыжорскага, танцавальнага ці драматычнага аддзялення ў не адчувае сябе пакрыўджанай. А ў будынку ж, акрамя 160 курсантаў, займаюцца яшчэ і сорак слухачоў курсаў перападрыхтоўкі.

За кожным жэстам Ніны Аляксееўны Рылько сочаць дзесяткі пар вачэй...

На эцюдах. Строгі выкладчык Яраслаў Громаў, але і справядлівы.

І дырэктар дзесяцімесячных курсаў Рыгор Паўлавіч Акуліч, і завуч Таццяна Юльеўна Левенштэйн аднадушна адзначаюць: сёлетні набор курсантаў значна лепшы, чым у мінулыя гады. Чым лепшы? А многім. Яшчэ як прымалі экзамены на харавое-дырыжорскае і танцавальнае аддзяленні, правяралася пачуццё рытму, слых, музычная памяць, экзаменатары засталіся задаволеныя. Здольная моладзь! Да таго ж усе маюць сярэднюю адукацыю, у многіх за плячыма музычная школа, стаж практычнай работы ў клубах, бібліятэках, калектывах мастацкай самадзейнасці.

З многімі навучэнцамі ўдалося пазнаёміцца, і ўражанні засталіся сапраўды добрыя.

Іван БАРЫСЕНКА. Паспеў ужо і армію адслужыць, і членам партыі стаць. Канчаў некалі прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча, вучыўся на муляра. Мо і працаваў бы па гэтай спецыяльнасці, каб не «одна, но пламенная страсть». З дзяцінства любіў спяваць, іграў на баяне. У Гомелі, у час вучобы ў вучылішчы, спяваў у харавой капэле. Голас меў неблагі, кіраўнікі капэлы хвалілі. Удзельнічаў потым у салдацкай самадзейнасці. Дэмабілізаваўся, прыехаў у родную вёску Глыбоцкую, што ў Гомельскім раёне. А там новы клуб будуецца, і старшыня калгаса, сакратар партарганізацыі бядуюць, што няма дзе ўзяць кіраўніка для мастацкай самадзейнасці. Не паспеў Іван і пагрэцца дома, як арганізаваў добры канцэрт. Упрасілі праўленцы яго ехаць на вучобу і вярнуцца ў родны калгас добрым спецыялістам. Так Іван апынуўся на курсах.

А тут нагрузка немалая: трэба вучыцца дырыжыраванню, вывучаць хоразнаўства, харавую і музычную літаратуру, тэорыю музыкі і сальфеджыо, умець чытаць партытуры. Пастаноўка голасу, абавязковы інструмент, клубная і бібліятэчная справа... Але выбера час, то песню цікавую расшукае, пашле на радзіму, то сам пад'едзе, паможа развучыць. І перад Кастрычніцкім святам ён збіраўся дадому:

— Ведаеце, у суседзяў, у Грабаўцы сельскі Дом культуры адкрываюць... Нашы канцэрт павязуць. Трэба памагчы ім, каб не асароміцца. Ого, я цяпер магу што хочаш аранжыраваць, раскласці па галасах, як па палічках.

Пятрок ШУМКО. Сяржант тэрміновай службы, загадчык сельскай бібліятэкі і сакратар камсамольскай арганізацыі ў родных Варанях, што на Століншчыне. Ён і тут, на курсах, сакратар камітэта камсамола. Схільнасці іншыя, чым у Барысенкі — вучыцца на драматычным аддзяленні. Цікава займацца ці не? Адказ на гэта пытанне ўсхваляваны і красамоўны:

— Яшчэ ж як! Раней пра некаторыя рэчы здагадваўся інстынктыўна, даходзіў практыкаю. Цяпер на многае адкрываюцца вочы. Мы вучымся сцэнічнай мове і руху, танцу, грыму, афармленню спектакля. Спрабуем рэцэнзаваць і аналізаваць творы драматургіі. Трэба паказаць свае здольнасці як акцёра і рэжысёра. Я іграю Паляжаева ва ўрыўку з «Неспакойнай старасці» Л. Рахманава, ставіць яго Раіса Скурат. А сам рэжысую ўрывак з п'есы «Я бачу сонца» Н. Думбадзе, з Радзевіч Людай—урыўкі з «Клапа» і «Паўлінкі».

— Ну, а мара якая?

— Паступіць потым у тэатральна-мастацкі інстытут.

Наташа АГНЁВА. Нарадзілася ў Волгаградзе. Але такі ўжо лёс сем'яў будаўнікоў — давялося аб'ехаць паўкраіны. У Светлагорску, здаецца, ужо асталяваліся назусім. Незвычайная сям'я: усе дома іграюць на якім-небудзь музычным інструменце, танцуюць. Таня, старэйшая сястра, таксама вучылася на гэтых курсах. Цяпер яна ў Апанасенкі, у Дзяржаўным ансамблі танца. І Наташа на танцавальным аддзяленні. Трэнаж, трэнаж, трэнаж... І народна-характарны танец, і класічны. Бальны танец як прадмет. І музычнай граматай авалодваюць, і самі танцы ставяць — беларускія, танцы народаў СССР і краін сацыялізма...

— Я сама і стаўлю і выконваю «Памірскі танец». Кажуць, што някепска атрымліваецца—падыходзіць мне...—Наташа заірдзелася, як вішня, кранула рукой шчаку.—У маім твары знайшлі нешта ўсходняе, індыйскае... Я яшчэ і ў мексіканскім танцы занята разам з іншымі хлопцамі і дзяўчатамі.

Я хацеў сказаць, што, мусіць, і Наташа пойдзе па шляху сястры. Як раптам аказалася, што яе вабіць журналістыка, што яна і вершы піша. Пакуль нідзе не друкавала, акрамя насценных газет. Разгубілася: дзе яе сапраўднае прызванне?

— У нас многія дзяўчаты і хлопцы вершы пішуць. У нас будзе вечар паэзіі, запросім на яго беларускіх паэтаў. Будзем і свае творы чытаць...—сказала яна.—Многа вечароў усякіх у нас бывае.

***Аляксандр* ЧАЙКОЎСКІ.** З выгляду старэйшы, чым усе курсанты, з якімі давялося пазнаёміцца. Кандыдат партыі, за плячыма служба ў марфлоце. Быў і загадчыкам сельскага клуба ў вёсцы Мурава на Пружаншчыне. І тут, на курсах, Аляксандр трымаецца гэткім «марскім ваўком», бывалым культасветработнікам. Ды так яно і на справе ёсць: мае што расказаць Аляксандр сваім калегам. У вёсцы арганізаваў ажно тры хоры—з калгаснай моладзі, старшакласнікаў і з настаўнікаў. Да пачатку мая далі васемнаццаць канцэртаў. Ездзілі да яго з усяго раёна вучыцца, як трэба афармляць наглядную агітацыю (Аляксандр і мастак-чарцёжнік добры), як праводзіць розныя вечары, асабліва атэістычныя. Адзін вечар—«Ленінскі ўрок»—здымала нават тэлебачанне.

А вось з Юзэфай Мохаравай пабачыцца не ўдалося, хоць многа наслухаўся пра яе—выдатную спявачку, былую трактарыстку, а потым загадчыцу клуба—і ад дырэктара, і ад завуча...

Канчаюць хлопцы і дзяўчаты курсы, а сувязей з калектывам выкладчыкаў не парываюць, робяцца нібы памочнікамі педагогаў. І пісьмы шлюць, і самі наязджаюць—расказваюць, дзеляцца вопытам. Асабліва часта метадысты Гомельскага і Браслаўскага раённых дамоў культуры Надзея Ляшчова і Анатоль Драбовіч, загадчык Кукаўскага сельскага клуба Ганцавіцкага раёна Іван Муха, кіраўнік хору сяла Вялікае Падлессе Ляхавіцкага раёна Міхаіл Жук і многія іншыя.

...Рабочы шумок у гэтай своеасаблівай навучальнай установе таксама незвычайны. Прайдзіцеся толькі па калідорах, загляніце на колькі мінут у аўдыторыі. Чаго толькі не наслухаешся! Вось выкладчык Генадзь Паўлавіч Шыдлоўскі, сын самадзейнага кампазітара, займаецца з маладым, светлавалосым курсантам. Льюцца пяшчотныя гукі баяна, гучаць варыяцыі на тэмы беларускіх народных песень... У суседняй аўдыторыі ў напружана-засяроджанай позе застылі юнак і дзяўчына. Эцюд «На баявым заданні». Выкладчык Яраслаў Аляксеевіч Громаў дабіваецца ад курсантаў уразумення задачы: «Ідзіце ад характару вобраза, ад яго ўнутранай сутнасці». Эцюды, эцюды...

Ой, шумяць лясы зялёныя,
Рэкі чыстыя цякуць...

Песня Юрыя Семянякі, вырываючыся з аўдыторыі, перабівае ўсе іншыя гукі. Займаюцца, харавікі-дырыжоры, кіруе імі Ніна Аляксееўна Рылько. Віртуозна і натхнёна акампануе Руфіна Міцуль.

Чатыры разы ўжо змянялася, удасканальвалася праграма навучання, некалькі разоў абнаўляўся рэпертуар. Сёлета, у ленінскім юбілейным годзе, і песні развучваюцца адпаведныя —«Мы любім свайго Ільіча» Ю. Семянякі, «Ленінскім шляхам» М. Наско, «Лясная песня» і «Песня аб Брэсцкай крэпасці» Ул. Алоўнікава, творы Д. Камінскага, А. Багатырова, І. Кузняцова. Многа песень савецкіх кампазітараў—«Ленина помнит земля» А. Новікава, «Ленин» Ф. Луканіна, «Земля, где родился и рос» К. Хачатурана.

У спартыўнай зале (яна ж і клас харэаграфіі)—гукі піяніна, голас Галіны Іосіфаўны Рубцовай: «Грацыёзней, дзяўчаткі, лягчэй... Насок, насок не забывайце цягнуць. Пачалі — і ра-аз, і два-а...»

У вестыбюлі на першым паверсе яшчэ не зняты старыя аб'явы: пра чарговыя «Ленінскія чытанні» — «Музыка ў жыцці Ільіча», «Вобраз У. І. Леніна на беларускай сцэне»...

...З дырэктарам курсаў зноў вяртаемся ў яго кабінет. Звініць-заліваецца тэлефон. Званяць з тэатра юнага гледача — ёсць магчымасць курсантам паглядзець чарговую прэм'еру.

— Добра, дзякуем,—адказвае Рыгор Паўлавіч Акуліч і тлумачыць нам:—Наведванне тэатраў уваходзіць у вучэбныя планы. Летась навучэнцы васемнаццаць разоў былі ў оперным тэатры, чатырнаццаць — у купалаўскім, многа разоў у тэатры юнага гледача, у філармоніі. Сувязі ў нас з тэатральна-канцэртнымі ўстановамі добрыя. Часта сустракаемся і з кампазітарамі, пісьменнікамі, артыстамі, наведваем музеі...

Зноў звініць званок. Выклікае міжгорад... З нейкага раённага аддзела культуры пытаюць—як вучацца іх пасланцы?

Мы пакідаем кабінет. Хай пагавораць людзі, хай выкажуць узаемныя прэтэнзіі.

П. АНДРЭЕЎ.

І трэнаж, трэнаж, трэнаж... Заняткі вядзе Галіна Рубцова.

Фота Ул. КРУКА.

СЦІПЛАСЦЬ І АДДАНАСЦЬ

ПАМЯЦІ ПРАФЕСАРА Р. С. ВАЙН

ГАДОЎ дваццаць назад мне давялося праслухоўваць студэнтаў кансерваторыі ў складзе камісіі па праверцы выкладання вакалу. Сярод студэнтаў былі дзве дзяўчыны, якіх збіраліся выключыць за прафесіянальную неадпаведнасць. І сапраўды, як спявачкі, яны былі вельмі слабыя. Камісія пацвердзіла думку выкладчыкаў. Але да мяне падышла жанчына (не член камісіі), назвала сваю прафесію і прозвішча: выкладчык-вакаліст, музычную адукацыю атрымала ў Неапалітанскай кансерваторыі. Просіць, каб ёй дазволілі пазаймацца з гэтымі дзяўчатамі тыдні са два, бо лічыць, што ў іх ёсць вакальныя дадзеныя. Праз два тыдні мы зноў праслухалі іх — і адбылося дзівоснае: студэнткі праспявалі пад акампанемент выкладчыцы практыкаванні legato, затым гамы ў хуткім тэмпе роўным у рэгістрах голасам з поўным дыяпазонам soprano аж да трэцяга do ўключна.

Гэта зрабіла Руф Саламонаўна Вайн. Пра яе і хачу сказаць у гэтых нататках добрае слова, якое яна заслужыла. Шмат гадоў я падтрымлівала з ёю сувязі і часта — пераважна па тэлефоне — гутарыла пра вакал і вакалістаў, пра культуру нашай творчасці.

Перада мной дакументы, нататкі, навуковая праца па вакалу, рукапісы і г. д. Тое, што засталося пасля смерці Руф Саламонаўны на 81 годзе жыцця.

Нарадзілася яна ў Пінску. Вучылася ў Варшаве, дзе і скончыла кансерваторыю ў прафесара Карла Джусцініяні. Ён параіў ёй паступіць у Неапалітанскую кансерваторыю — там яна займалася па класе прафесара Веніяміна Карэлі. Яшчэ вучаніцай — у 1912 годзе — выступае ў партыі Мікаэлы ў «Кармен» на сцэне тэатра.

Жывучы ў Італіі, Руф Саламонаўна сустракалася з А. М. Горкім, М. Ф. Андрэевай, А. В. Луначарскім. І ўспаміны пра гэтыя сустрэчы былі для яе незабыўнымі. Крануў мяне такі факт з тых успамінаў. Студэнты, якія помнілі, што яблыкі з чужога саду вельмі салодкія, пачаставаліся кіпарыйскім вінаградам, а іх злавілі. Пагражаў штраф. Тады Горкі заплаціў кошт «пазычанага» вінаграду і пагутарыў са студэнтамі, мабыць, прыгадаўшы і свае «подзвігі» дзіцячых гадоў.

Разам з мужам Р. С. Вайн на пачатку 1914 года жыве ў Смаленску, дзе выступае з канцэртамі, вядзе дзейнасць у таварыстве імя Глінкі. Потым пераязджае ў Ташкент — там выкладае ў кансерваторыі (сярод яе выхаванцаў — народны артыст УзбССР Кары-Якубаў, Ланоўская і іншыя). Смерць мужа вымушае яе пакінуць Ташкент, і яна працуе ў Харкаўскай кансерваторыі. Тут з яе вучняў вылучаюцца народны артыст БССР Арсен Арсенка і народны артыст СССР П. Бяліннік.

Аднойчы Р. С. Вайн сустрэлася ў Харкаве з Луначарскім, ён даў ёй пісьмо да кіраўніцтва Маскоўскай кансерваторыі і параіў пераехаць у сталіцу, бо лічыў прафесіянальную культуру вакалісткі і выкладчыка вельмі высокай. Але... жанчына згубіла сына (ён пасмяротна рэабілітаваны пасля вайны) — усе планы мяняюцца. Адзінай уцехай застаецца мастацтва. Яму аддае яна ўвесь свой час і духоўныя сілы — настаўнічае, дабраахвотна дае ўрокі вакалу моладзі, знаходзячы тых, хто здольны развіваць талент і далучыцца да вялікага свету мастацтва. Ад грошай адмаўляецца. Чыстая, як дзіця, радуецца кожнаму таленту, знойдзенаму ёю, кожнаму голасу, які парадаваў па радыё ці ў філарманічным канцэрце. «Апантаная» — так я назвала б гэтую цудоўную жанчыну, для якой вакал быў сэнсам жыцця, харастом яго і крыніцай натхнення.

«Я спяваю — значыцца, я здаровая!» — гаварыла яна мне па тэлефоне. І спявала ў трубку чыстым і бездакорным голасам. А потым гадзінамі расказвала пра вучняў — я не ведаю іх прозвішчаў, але помню, колькі добрых слоў Р. С. Вайн адрасавала Жору і Яшы, Ніне і Наташы, Віктару і Люсі... Мабыць, яны назаўсёды ўспрынялі яе ўрокі і яе клопат аб іх будучыні. Руф Саламонаўна не магла не паведаміць мне, што пачула па радыё добры голас, растлумачыць чаму ён добры і са смуткам адзначыць, чаго яшчэ нестае гэтаму спеваку.

Аднойчы яна прачытала інтэрв'ю з Тоці дэль Монтэ і штосьці здалося ёй не зусім дакладным у выказванні гэтай славутай спявачкі: Руф Саламонаўна звяртаецца ў «Советскую музыку» з пісьмом. У Мінск прыязджае на гастролі Карла Цэкі — яна на яго канцэрце, яны шчыра размаўляюць па-італьянску, ён, вялікі маэстра, робіць візіт прафесару Вайн (а мы толькі цяпер сярод яе папер знайшлі дакумент аб тым, што Руф Саламонаўна была прафесарам). І званкі па тэлефоне... Яна жыве мастацтвам, яна трывожыцца, яна радуецца.

Праўда, яе і засмучалі вучні. Пра такіх гультаяватых і нецікаўных яна гаворыць з болем у душы. І заглушае крыўду захапленнем самаадданымі, уважлівымі, стараннымі. «Вы слухаеце? Я зараз праспяваю тое месца, якое было такім цудоўным сёння ў Люсі»,— і колькі чалавечай узрушанасці чую я!.. Не, такога выкладчыка мы сустракаем рэдка: гэта — унікум! Яна не ведала карысці, аддавала сябе вучням толькі з-за сваёй бязмежнай любві да вакалу, у свеце якога для яе не існавала ніякіх «таямніц». Кожная сустрэча з ёй узбагачала... Пабольш бы нам такіх «апантаных» і бязмежна адданых сваёй справе людзей у мастацтве. Мае словы — не даніна павагі, а захапленне чалавекам вялікай душы.

Мы праводзілі Руф Саламонаўну ў апошні шлях. Праз стрыманыя слёзы яе вучняў і сяброў я чытала высокае пачуццё павагі да гэтага непаўторнага таленту — таленту аддаваць сябе мастацтву кожную гадзіну жыцця. Бывай, Руф Саламонаўна, наш сціплы таварыш!

Ларыса АЛЕКСАНДРОЎСКАЯ,
народная артыстка СССР.

ВЯЛЕНЫЯ СУДАКІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

З гадзіну мы боўталіся на якары, напятым, як леска з вялікай рыбінай, а потым канат раптам аслаб,—яго перацёрла аб камень.

Востраў аддаляўся, цямнеў, на ім быццам хтосьці замазваў усё чорнай фарбай—і вышкі, і дамы. Не было ўжо відаць ні прычала, ні нашай прычальнай мачты з чырвоным сігнальным сцяжком... Нічога не было відаць, апроч мора і яго хваляў, з белай, як чайкі, пенай...

3

Голле інжыра ажно прыгнулася ад цяжару пладоў. Адзін сук зламаўся і востра тырчыць. Ён перад самымі маімі вачамі, ажно балюча глядзець. Трэба б адсунуцца, а не магу, ды і не хочацца, бо цеплыня раптам ахутала ўсяго: цёпла нагам, спіне. І пахнуць мёдам сакаўныя плады інжыра. Я не разумею спачатку, адкуль гэта цеплыня, потым здагадваюся—сяджу на трубе, па якой цячэ гарачая нафта, пад тым самым інжырам, што расце насупроць Марынінага дома. Адчуваю голае Марыніна плячо, яе дыханне, чую словы. Яна раптам хапае мяне за твар, не мігаючы трывожна глядзіць мне ў вочы. «Устань,—гаворыць Марына.—танцуй». «Халодныя рукі ў цябе!»—крычу ёй. «Танцуй! Ну! Танцуй!»—груба штурхае мяне ў плячо...

Я нарэшце расплюшчваю вочы.

— Закалееш, танцуй,—сказаў Андрэй. Ён мяне і расштурхаў.

Ён сядзеў за румпальнікам, трымаючы лодку носам насупраць ветру. Ужо быў вечар. Сонца вісела над гарызонтам так нізка, што яго лізалі хвалі. Вакол кіпела, плюхалася вада, з чырванаватым, злавесным падсветам.

— Скачы!—ужо раззлавана крыкнуў Андрэй.

Я прыўзняўся і пачаў падкідваць здранцвелыя ногі, біць сябе непаслухмянымі рукамі па баках, выгінацца... Каб хто бачыў мяне ў гэты момант, падумаў бы, што я выконваю рытуальны танец заходзячаму сонцу, якое вось-вось нырне ў хвалі, круглае, крывава-чырвонае, без промняў.

Абду моўчкі чэрпаў бляшанкай з лодкі ваду і выліваў за борт. Часам ён выпростваўся і сажмуранымі вачыма, у якіх блішчэлі толькі дзве жоўтыя рысачкі, узіраўся ў гарызонт. Каб як-небудзь варушыцца, я ўзяў другую бляшанку і пачаў памагаць вычэрпваць ваду.

Да нас падляталі чайкі, з крыкам пікіравалі на кулас. Адна, самая нахабная, доўга вісела над нашымі галовамі. Я добра разгледзеў яе вочы, круглую галаву, разяўленую дзюбу і чырвонае горла. Нешта ў яе было чалавечае: і ў позірку, і ў крыку, і ў гэтай неадчэпнасці і ўпартасці. Зрабілася ніякавата, калі ўспомнілася марское павер'е, што чайкі—гэта душы, маракоў, якіх праглынула мора.

Андрэй замахнуўся вяслом на чайку.

— Кыш! Душу шкрабеш, гадаўка!

Абду шпурнуў бляшанку ў мора, абхапіў рукамі галаву і завыў працягла і страшна, як воўк на месяц. З вачэй пацяклі слёзы.

— Замаўчы!—крыкнуў Андрэй.

Абду выў зацята, без перапынку, не выціраючы слёз, а рот яго расплываўся ў нейкай вар'яцкай ухмылцы. Зарагатаў, скінуў з сябе ватоўку, насунуў рукаво на вясло і, падняўшы ўгору, пачаў махаць ім.

— Вай джакшы! Вай!..—затанцаваў ён.

І толькі прыгледзеўшыся туды, у які бок махаў Абду ватоўкай, я заўважыў на гарызонце белаваты невысокі матузок дыму і чорную пляму. Параход!

— Гэй! Гэй!—склаўшы рупарам далоні, закрычаў Андрэй, зняў з сябе шалік, запаліў яго і замахаў, як факелам.

Падабраў нас танкер «Роза Люксембург», які ішоў з Астрахані ў Баку. Сеткі з рыбай падняў на палубу, кулас забуксіравалі, але праз якую мілю яго разбілі хвалі.

У порт прыйшлі на світанні. Сеткі здалі ў багажную камеру, а самі са скруткамі пад пахай—у кожнага па дзесяць вяленых судакоў—падаліся ў горад.

Ва ўсіх куточках порта спалі людзі—тысячы эвакуіраваных з Прыазоўя, Кубані, Паўночнага Каўказа... Мы пераступалі цераз іх, чулі, як трызнілі яны, сплючы, ускрыквалі, плакалі. Вайна біла і іх, толькі не забівала насмерць...

На выхадзе з порта, каля варот, некалькі грачанак з вялікімі вачыма ўпрошвалі вахцёра і міліцыянера прапусціць іх на ваенны прычал.

— Там камбуз,—гаварыла сівая жанчына.—Папросім есці дзецям.

— Нэ магу,—стукаў сябе ў грудзі кульгавы вахцер.—Туды нельга. Панымаеш?

— Дзеці галодныя.

— Нэ магу.

Міліцыянера малілі тры жанчыны ў кубанскіх чорных камізэльках.

— Таварыш, мы ж вернемся зараз. Пакуль дзеці спяць.

Абду падышоў да сівой жанчыны і з сарамлівай усмешкай моўчкі кінуў ёй у кашолак аднаго судака.

— Родненькі, дай і мне, дай!—пацягнуліся да Абду жаночыя рукі.

Абду раздаў усе дзесяць судакоў.

Мы з Андрэем разгублена-вінавата пазіралі на свайго таварыша. Андрэй раптам крыкнуў жанчынам:

— Што за непарадак?! Усе ў чаргу! Хто не палучыў?

Пастроіў чаргу, абышоў з канца ў канец і раздаў сваю рыбу. Я аддаў толькі пяць. Астатнія павёз Марыне.

Пайшлі першыя трамваі. Андрэй і Абду праводзілі мяне да прыпынку. Дамовіліся, што прыеду на востраў заўтра і прывязу сеткі, якія мы здалі ў багажную камеру.

— Адзін дзень не сходзім у мора. Падумаеш,—вялікадушна згадзіўся Паўлаў.

Марына была дома. Я правёў яе на работу, вярнуўся і, зняўшы свае высокія гумавыя боты, басанож тупаў па халаднаватай нафарбаванай падлозе. Усе разыходзіліся з дому з надзеяй на сытую вячэру. Кожны, выходзячы праз кухню, бачыў, як у місцы вымочваліся судакі. Пяць вялікіх і стромкіх, як шчупакі, рыбін з зеленаватымі папярэчнымі рыскамі. «А зубы, зубы якія!»—тыцкалі ўсе пальцамі ў іх разяўленыя пашчы.

Паспаўшы, я пайшоў прагуляцца па горадзе. На вакзальнай плошчы з акна трамвая бачыў строй навабранцаў — маладзенькіх хлопцаў і пажылых дзядзькоў. З мяшкамі, чамаданчыкамі. Адзежына самая нягодная: каб, пераадзеўшыся ў салдацкае, было не шкада кінуць.

— Раз-два-тры! — нехаця камандаваў салдат. — Не расцягвацца.

Калона доўгая, па чатыры чалавекі ў шарэнзе. Трамвай абагнаў яе і я ўбачыў у страі групу дзяўчат. Позірк слізгануў па худзенькіх постацях і выхапіў з шарэнгі знаёмы смуглы твар.

— Эльта! — крыкнуў я, высунуўшыся з акна вагона і размахваючы пілоткай. — Эльта!

Яна пачула, азірнулася налева, направа, але так і не даведалася, хто клікаў яе — трамвай павярнуў за рог дома.

Марына яшчэ не прыйшла, калі я вярнуўся з горада. У кватэры былі чужыя людзі — дзве жанчыны, аднарукі хлопец і трое дзяцей. Яны сядзелі за сталом і сёрбалі юшку. У талерках перад імі ляжалі белыя адвараныя кавалкі рыбы.

Я прывітаўся з імі, а яны перасталі есці, сумеліся — мабыць, іх напужала мая гімнасцёрка і пілотка з чырвонаармейскай зоркай. Марыніна маці Аляксандра Трафімаўна паклікала мяне на кухню, сказала:

— Зайшлі вось немцы, эвакуіраваныя з-пад Грознага. Галодныя. Тыдзень у порце.

Я пацiснуў плячамі: як хочаце, — рыба ваша...

— Нам і двух судакоў хопіць. А тут жа малыя...

Калі госці адыходзілі, да мяне ў пакой зайшоў белагаловы з чырвоным гальштукам, хлопчык.

— Дзядзя, я піянер-ленінец, — сказаў ён. — Чэснае слова. Рот фронт! І падняў угору маленькі кулачок.

— Рот фронт! — адказаў я і таксама падняў кулак.

Немцы пайшлі, а я хадзіў па пакоі і думаў: «Калі паспяшацца, то можна палучыць сеткі і паспець на апошні баркас, што ідзе на востраў. Тады заўтрашні дзень не прападзе марна, і мы сходзім у мора. Па рыбу». Я сказаў пра гэта Аляксандры Трафімаўне, напісаў Марыне запіску, пакінуў яе на стале, там жа палажыў і два паясы са змяіных скурак — падарунак Абду — пабег у порт.

Я павінен паспець. Нашу рыбу чакаюць у пасёлку, у горадзе. Людзі ж, як і кожны дзень, заўтра прыйдуць у сталовую, у магазіны, на прычал. І хлопчык той прывядзе сястрычку нюхаць, як пахне юшка. І Гурген прытрусіць... Можа, з заўтрашняга ўлову дастанецца якая рыбіна і тым людзям, што пакутуюць у порце, чакаючы параход, які павінен іх забраць...

ПЯЦЬДЗЕСЯТ ГОД У СТРАІ

Напэўна, нямнога знойдзецца ў Беларусі газет, у якіх не працавалі б былыя вучні старэйшага выкладчыка факультэта журналістыкі, дацэнта Марка Саламонавіча Зярніцкага. 11-га лістапада ў актавай зале гуманітарнага корпуса БДУ сабраліся былыя вучні, студэнты, калегі М. С. Зярніцкага, каб павіншаваць яго з 70-годдзем з дня нараджэння і 50-годдзем журналісцкай, педагагічнай і навуковай дзейнасці. Сярод прысутных былі прадстаўнікі многіх беларускіх выданняў, радыё, тэлебачання і літаратурных выдавецтваў. Яны пажадалі М. С. Зярніцкаму вялікага плёну ў творчай і педагагічнай працы.

НАШЫМ ДЗЕЦЯМ

Кіеўскае выдавецтва «Музычна Украіна» выпусціла зборнік песень для дзяцей дашкольнага ўзросту. Музыка і тэкст песень напісаны ўкраінскімі кампазітарамі і паэтамі.

Сярод іншых у гэты зборнік уключана песня «Сарочы церамок» беларускага паэта С. Шушкевіча. Музыка напісана кампазітарам Л. Левітавай. На ўкраінскую мову тэкст верша пераклаў Л. Кавальчук, а на рускую мову—В. Болдырава.

ПАДЗЕІ, ФАКТЫ, НАВІНЫ

□ У вёсцы Ліпнішкі Іўеўскага раёна адкрыта новая кнігарня. У ёй багаты выбар палітычнай, мастацкай, сельскагаспадарчай і іншай літаратуры, а таксама выяўленчай прадукцыі.

Гэта — чацвёртая сельская кнігарня, якая адкрыта ў раёне за апошні час.

Я. МАКОЎСКІ.

□ У братняй Літве пабывалі артысты Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. Яны паказалі жыхарам горада Друскінінкай спектакль па п'есе эстонскага драматурга Э. Ранета «Крымінальнае танга».

Гэта гастрольная пастаноўка, якую сёлета паказалі гродзенцы суседняй рэспубліцы.

У. ДЗЕМІН.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

14 лістапада

Першая праграма. 9-10 — тэлебачанне — школе. Прыродазнаўства. 4-ы клас. «Гарачая апрацоўка металу». 9-35 — «Жывапісец сучаснасці». Кінанарыс. 10-00 — навіны (М). 10-15 — для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў. «Цуды прыроды» (М). 10-30 — «Асобая думка». Мастацкі фільм (М). 11-45 — «Табе, юнацтва!» Перадача з Вільнюса. 16-55 — праграма перадач. Тэлевізійны фестываль абласцей Беларусі. «У эфіры — ардэнаносная Гродзеншчына». 17-05 —«Заўсёды малады». Тэленарыс пра Гродна. 17-15—«Усесаюзная ўдарная...» Рэпартаж з будаўніцтва Гродзенскага завода капралактаму. 17-30 — «Эфір Прынямонне». Выпуск навін. 18-00 — «Плён шчырай працы». Выступленне сакратара Гродзенскага абкома КПБ А. І. Ульяновіча. 18-15 — «Сляды на зямлі». Тэленарыс. 18-45 — «У. І. Ленін. Хроніка жыцця і дзейнасці». І. «Праўдзіва рэвалюцыйнага пралетарыяту». Перадача з Ленінграда. 2. «Мы—Саюз барацьбы». Дакументальны фільм (М). 19-30 — «Крыніца натхнення». Перадача аб творчай інтэлігенцыі вобласці. 20-10 — «Мой Навагрудак». Кінанарыс. 20-20 — «Праз гады». Прысвячаецца ветэранам грамадзянскай вайны, рэвалюцыйнага руху і партызанскага вайны на Гродзеншчыне. 20-45 — «Песня над Нёманам». Канцэрт народнага ансамбля. 21-35 — «Новыя рубяжы, новыя далягляды». Тэлевізійны фільм аб III з'ездзе калгаснікаў Беларусі. 22-10—«Шчыт і меч». Мастацкі фільм. 3-я серыя. 23-25 — «Праблемы лятаючага мяча». Інтэрв'ю з алімпійскімі чэмпіёнамі па валейболу і трэнерамі. 23-40 — для студэнтаў вну. «Фізіка» II. Курс.

Другая праграма. 17-00 — навіны (М). 17-15 — «Маршрутамі пяцігодкі» (М). 17-45 — для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў. «Вясёлы гарадок» (М). 18-15 — канцэрт арганнай музыкі. Перадача з Ленінграда. 18-45 — «Скрыпкай і зброяй». «Хлопцы з Адэсы». Кінанарысы. 19-30 — канцэрт салістаў Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Латвійскай ССР. Перадача з Рыгі. 20-30 — «Эстафета навін» (М). 21-15 — праграма каляровага тэлебачання (М). 22-45 — «Клуб аматараў песні» (М). 23-45—навіны(М).

15 лістапада

Першая праграма. 8-25 — праграма перадач. 8-30 — для студэнтаў тэхнікумаў. «Дэталі машын». 9-00 — «Гімнастыка для ўсіх» (М). 9-45 — навіны (М). 10-00 — «Будзьце шчаслівыя!». Музычная вясёлая праграма (М). 10-30 «Тыдзень планеты». Міжнародны агляд. 10-50 — «Музычная шкатулка» 11-10—«Чалавек зямлі маёй. «Гаспадар бярозавага гаю». Тэленарыс. 11-30 —старонкі кіналенініяны. «Незабыўныя сустрэчы». Дакументальны фільм. 12-00 — для моладзі. «Трэці семестр». 12-40 — «У адзіным страі — да вялікай мэты». «Ленінізм — марксізм сучаснай эпохі». Тэлевізійны народны універсітэт. 13-00 — факультэт навукі і тэхнікі. «Сучасная карціна свету». Свет, якім мы яго ўяўляем сабе сёння (М). 13-45 — факультэт культуры. «Усебаковае развіццё асобы — мэта камунізма» (М). 14-30 — тэлевізійны тэатр для дзяцей. П. Бажоў. «Малахітавая шкатулка». Прэм'ера тэлевізійнага спектакля. 2-я серыя. Перадача з Чэлябінска. 15-15 — «Сустракаюцца суседзі». Тэлевізійны рабочы клуб. Спаборнічаюць аўтамабілісты чатырох рэспублік Літвы, Латвіі, Эстоніі і Беларусі. 16-15 — «Сёння — рубеж перадавікоў, заўтра — здабытак кожнага». Перадача прысвечана калгасу «17 верасня» Столінскага раёна. 17-00 — навіны (М). 17-15 — праграма каляровага тэлебачання. Творчы партрэт заслужанага артыста РСФСР А. Табакова (М). 18-30 — насустрач III Усесаюзнаму з'езду калгаснікаў (М). 19.00 — «Хто сее вецер...» Кінанарыс. 19.30 — «Шчыт і меч». Мастацкі фільм. 4-я серыя. 20-45 — навіны (М). 21-00 — С. Грахоўскі. «Рудабельская рэспубліка». Спектакль Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра драмы імя Я. Купалы. 23-00—«Вячэрні Ленінград». Эстрадная праграма. Перадача з Ленінграда. 23-45—навіны (М).

Другая праграма. 10-30 — «Музычны турнір гарадоў» (М). 11-30 — праграма Арджанікідзеўскай студыі тэлебачання (М). 15-15 — у эфіры — «Маладосць» (М). 16-00 — канцэрт лаўрэатаў Усесаюзнага фестывалю самадзейнага мастацтва. Выступаюць калектывы Татарскай АССР (М). 19-00 — «Шахматны альманах» (М). 19-30 — «На агеньчык». Паўтор ад 7/XI (М). 21-00 — «Свет сацыялізма» (М). 21-30—праграма каляровага тэлебачання. «Рыцар мары». Мастацкі фільм (М).

16 лістапада

Першая праграма. 8-25 — праграма перадач. 8-30 — для студэнтаў тэхнікумаў. «Тэарэтычная механіка». 9.00 — «На зарадку станавіся!» (М). 9-15— навіны (М). 9.30 — «Будзільнік» (М). 10.00 — «Музычны кіёск» (М). 10.30 — «Белыя і чорныя». Шахматна-шашачны клуб. Аматарам шашак. 11-00 — для юнацтва. «Сусвет побач». Другі тур алімпіяды па сусветнай касмічнай навуцы (М). 12-00 — «Чалавек ідзе за сонцам». Песні Аркадзя Астроўскага. 12-45 — для воінаў Савецкай Арміі і флоту. «Звязда». Тэлевізійны часопіс. 13-30 — у свеце мастацтваў. «Спяваючае дрэва». Перадача з Вільнюса. 14.00 — праграма каляровага тэлебачання. «Няўлоўныя мсціўцы». Мастацкі фільм (М). 15-15 — для воінаў Савецкай Арміі і Флоту. «Першая конная» (М). 16-15 — навіны (М). 16.30—насустрач III Усесаюзнаму з'езду калгаснікаў. «Сельская гадзіна» (М). 17-30 — праграма каляровага тэлебачання. 1. «У Расіі Пятра Чайкоўскага». Музычная праграма. 2. «Клуб кінападарожнікаў». 3. «Гамлет». Тэлевізійны фільм-балет (М). 19-45 — навіны (М). 20.00 — творчае аб'яднанне прыгод і фантастыкі. К. Міхал. «Крок убок». Прэм'ера тэлевізійнага спектакля. Першая серыя (М). 21-00 — «Сем дзён». Міжнародная праграма (М). 21.45 — у эфіры — «Маладосць». «Аукцыён» (М). 22-45 — «Спартыўны тыдзень» (М).

Другая праграма. 10-30—«Здароўе». Навукова-папулярная праграма (М). 11-00 — для дзяцей. «Буквар». Тэлевізійная пастаноўка. 12-45 — для школьнікаў. Канцэрт. Перадача з Ленінграда. 13-15 — «Навіны дня». Кіначасопіс (М). 20.30 — «Странатыя апавяданні». Тэлевізійны мастацкі фільм. 21-55 —майстар мастацкага слова. Сучасная літоўская паэзія. Чытае Эдуард Свянціцкі.

Галоўны рэдактар Л. Я. ПРОКША.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, В. М. АЛАДАЎ, А. Ц. БАЖКО (намеснік галоўнага рэдактара), Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОЎ, А. С. ГРАЧАНІКАЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАЎ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОЎСКІ, П. М. МАКАЛЬ, У. Л. МЕХАЎ (адказны сакратар), Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОЎ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела музыкі — 3-24-62, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і тэатраў — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 6-25-19, бухгалтэрыі — 6-25-87.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск.

Індэкс 63856 Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. АТ 18413

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023